

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1927 kl. 4 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1927—1928 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

(4:e avd.)

Departementet.

1:o I den till riksdagen den 4 januari 1927 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1927—1928 har Kungl. Maj:t i avseende å sjätte huvudtiteln föreslagit riksdagen (punkt 1 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag)

*Departementets
avdelning av
Kungl. Maj:ts
kansli.*

[1.]²

dels från och med den 1 juli 1927, med uteslutande av den å kommunikationsdepartementets ordinarie stat uppförda registratorsbefattningen i lönegraden B 22, å samma stat upptaga en registratorsbefattning i lönegraden B 15;

dels från och med samma tidpunkt till övergångsstat överföra den nuvarande registratorsbefattningen i departementet;

dels godkänna följande ordinarie stater för kommunikationsdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1927:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 135,400
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 23,700
	Förslagsanslag kronor 159,100;

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag

dels ock minska det ordinarie förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, nu 191,100 kronor, med 14,100 kronor till 177,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 1—3 i ovan åberopade statsrådsprotokoll.

* Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

För kommunikationsdepartementet gällande ordinarie stater äro av följande utseende:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 143,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	23,700
	Förslagsanslag kronor 166,700.

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag kronor 24,400.

Enligt Kungl. Maj:ts förevarande förslag skulle den å kommunikationsdepartementets stat uppförda registratorstjänsten från och med den 1 juli 1927 uppföras å övergångsstat och i stället å departementets stat upptagas en registratorstjänst i lönegraden B 15. I samband härmed skulle den i den ordinarie avlöningsstaten ingående posten avlöningar till ordinarie tjänstemän minskas med 7,600 kronor till 135,400 kronor. Någon ökning av den ordinarie avlöningsstaten motsvarande avlöning till innehavare av den nya registratorstjänsten ifrågasättes icke, förrän registratorsbefattningen å övergångsstat på grund av den nuvarande innehavarens avgång bortfaller.

Beträffande posten avlöningar å övergångsstat föreslår Kungl. Maj:t en nedsättning av det nuvarande beloppet, 24,400 kronor, till 17,900 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Riksdagen har numera beträffande vissa departement fattat beslut i anledning av Kungl. Maj:ts förslag rörande förändring i lönegradsplacering för registratorerna i statsdepartementen (jmf statsutskottets utlåtande nr 10, punkt 1). Dessa beslut innebära, att ifrågavarande befattningshavare skola, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, hänföras till lönegraden B 15. På grund härav torde — såsom ock Kungl. Maj:t föreslagit — den å kommunikationsdepartementets stat nu uppförda registratorsbefattningen böra upptagas å övergångsstat och förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän nedsättas till 135,400 kronor.

Då utskottet ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit i avseende å departementets stat, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) från och med den 1 juli 1927, med uteslutande av den å kommunikationsdepartementets ordinarie stat uppförda registratorsbefattningen i lönegraden B 22, å samma stat upptaga en registratorsbefattning i lönegraden B 15;

b) från och med samma tidpunkt till övergångsstat överföra den nuvarande registratorsbefattningen i departementet;

c) godkänna följande ordinarie stater för kommunikationsdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1927:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 135,400
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 23,700
	<hr/>
	Förslagsanslag kronor 159,100;

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag kronor 17,900;

d) minska det ordinarie förslagsanslaget till *departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli*, nu 191,100 kronor, med 14,100 kronor till 177,000 kronor.

2:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *avlönande av en extra byråchef för tekniska ärenden* inom kommunikationsdepartementet för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 12,000 kronor.

Extra byrå-
chef för
tekniska
ärenden.
[2.]

Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

3:o) Kungl. Maj:t har (punkt 3) föreslagit riksdagen att *dels* från och med den 1 juli 1927, med uteslutande av den å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ordinarie stat uppförda befattningen såsom byrådirektör och ledamot i lönegraden B 28, i samma stat upptaga tre befattningar såsom byråchef och ledamot i lönegraden B 30; *dels* godkänna följande stat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att tillämpas från och med budgetåret 1927—1928:

Väg- och
vatten-
byggnads-
styrelsen.
[3.]

<i>Stat:</i>	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	135,260
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	3,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	29,700
	<hr/>
	Summa 168,460;

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, nu 167,500 kronor, med 960 kronor till 168,460 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 5—9 i åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet förehaft till behandling en inom första kammaren av herr *A. von Sneidern m. fl.* väckt motion, nr 12, däri hemställas, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition, i vad den av-

ser förändring till byråchefstjänst av den nuvarande byrådirektörstjänsten i kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

I fråga om de till stöd för denna framställning anförda skäl får utskottet hänvisa till motionen.

Departementschefen har beträffande ett av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framställt förslag om förändring av byrådirektörsbefattningen å styrelsens administrativa byrå till en byråchefsbefattning anfört följande:

»I den år 1882 fastställda staten för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upptogs föredraganden å administrativa avdelningen såsom andra gradens tjänsteman med titeln kamrerare. I avseende å ifrågavarande tjänstemans ställning inom verket har sedermera icke vidtagits annan ändring än att benämningen kamrerare år 1899 utbyttes mot byrådirektör. Vid den år 1911 genomförda löneregleringen bibehölls befattningen såsom byrådirektör, hänförd till andra normalgraden.

I samband med ett för 1918 års riksdag framlagt förslag om vissa ändringar beträffande väg- och vattenbyggnadsstyrelsens arbetskrafter föreslogs jämväl en redan tidigare ifrågasatt uppflyttning av byrådirektören i byråchefs grad. Föredragande departementschefen framhöll, att vissa skäl talade för denna förändring. Med hänsyn emellertid bland annat därtill, att förhållandena icke medgivit en ingående undersökning av frågan, fann sig departementschefen icke böra för det dåvarande upptaga saken till vidare prövning.

Emellertid har nu spørgsmålet om chefsens för den administrativa byrån i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen arbetsbörd och lämpliga tjänsteställning liksom övriga organisationsfrågor inom styrelsen varit föremål för en allsidig och grundlig utredning av särskilt tillkallade sakkunniga. Vad därvid framkommit måste otvivelaktigt anses motivera en uppflyttning av tjänsten ifråga i byråchefs grad, och detta redan på grund av nu rådande förhållanden, alldeles oberoende av genomförandet av de sakkunnigas omorganisationsförslag i övrigt.

Jag tillåter mig erinra därom, att ehuru ifrågavarande befattning varit i huvudsak oförändrad ända sedan år 1882, den därmed förbundna arbetsbördan ständigt och särskilt på de senaste tio åren vuxit i såväl kvalitativt som kvantitativt hänseende. Från 1916 års ingång överflyttades på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen statskontorets åligganden med avseende å statsbidragen till väg-, bro- och hamnanläggningar. Från och med år 1919 tillkom den omfattande kassarörelsen för de av styrelsen i egen regi bedrivna ödebygdevägföretagen. Och slutligen har nyligen hela arbetet med automobilskattemedlens handhavande ålagts väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Den riktiga behandlingen, utbetalningen, bokföringen och redovisningen av alla dessa medel, vilkas sammanlagda årliga belopp för närvarande torde uppgå till mellan 25,000,000 och 30,000,000 kronor, ävensom tillvaratagandet av statens intressen gentemot bidragstagarna genom granskning av anbud, övervakande av kontrakts fullgörande och revision av räkenskaper åligger närmast chefen för den administrativa byrån; denne måste sålunda anses utföra ett i ekonomiskt hänseende synnerligen betydelsefullt och ansvarsfyllt värv.

Vidare är det givet, att de senare årens utveckling på automobiltrafikens och vägväsendets område betydligt inverkat på arbetet å den administrativa avdelningen inom styrelsen även i andra avseenden än de rent ekonomiska, i det att en mängd spörsmål av administrativ art och i författningshänseende trängt till en lösning.

Det må slutligen såsom ledning för bedömande av stegringen i arbetsbördan å byrån nämnas, att antalet därstädes handlagda ärenden, vilket år 1893 beräknades till 604 och år 1908 uppgick till 1,362, för år 1924 utgjort 4,095 och under nästlidet år enligt vad jag inhämtat stigit till icke mindre än omkring 6,600, anordningsärenden därvid icke medräknade. Till jämförelse må nämnas, att hela antalet av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under år 1926 handlagda ärenden uppgått till omkring 10,500. Härav torde tydligt framgå, vilken central ställning inom verket den administrativa byrån intager.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter och då, såsom också de sakkunniga uttalat, ifrågavarande byrådirektörsbefattning torde vara med avseende å arbetsuppgifterna fullt jämställd med byråchefsbetena i övriga centrala verk, vill jag tillstyrka bifall till framställningen om densammas förändring till byråchefsbefattning. Såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat uppgår den härav föranledda kostnadsökningen till 960 kronor om året.

Beträffande den föreslagna omändringen av byrådirektörsbefattningen å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens administrativa byrå till en ordinarie byråchefstjänst vill utskottet erinra om förevarande ärendes nära samband med frågan om en förändrad organisation av väg- och vattenbyggnadsväsendet. Såsom i den i ämnet väckta motionen närmare påvisats, har ett flertal länsstyrelser och andra korporationer uttalat sig för en decentralisation av vägadministrationen, varmed emellertid skulle följa en betydande avlastning av ärenden från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens administrativa avdelning. Det torde icke kunna förnekas, att den av departementschefen nu tillstyrkta förändringen i avseende å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens personalstat skulle i sin mån kunna inverka föregripande på de övriga frågor rörande väg- och vattenbyggnadsadministrationen, som avvakta lösning.

Å andra sidan framgår av den lämnade utredningen, att göromålen å byrådirektörsbefattningen äro av ganska ansvarsfull och ekonomiskt betydelsefull natur. Byråns centrala ställning inom verket och den alltjämt tillväxande anhopningen av ärenden belysas ock genom de siffror departementschefen i detta avseende kunnat åberopa.

Utan att alltså kunna tillstyrka att någon organisatorisk förändring med avseende å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens personalstat nu vidtages måste dock utskottet finna rättvist och billigt, att tillsvidare — och i avvaktan på den blivande lösningen av frågan om väg- och vattenbyggnadsväsendets omorganisation — sådana anordningar träffas, att den nuvarande innehavaren av ifrågavarande byrådirektörsbefattning må i lönehänseende bliva ungefärligen jämställd med byråchef.

I sådant syfte vill utskottet för sin del föreslå, att nuvarande innehavaren av nämnda befattning må från och med den 1 juli 1927 tillsvidare uppbära personligt lönetillägg till ett belopp av 800 kronor.

Vid bifall till vad utskottet sålunda föreslagit, torde det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen böra för budgetåret 1927—1928 upptagas till samma belopp som för innevarande budgetperiod eller till 167,500 kronor. Det till lönetillägg åt byrådirektören å administrativa byrån

*Utskottets
yttrande.*

erforderliga beloppet synes lämpligen kunna bestridas av det under nästa punkt till upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet omhandlade extra anslaget; och föreslår utskottet under nämnda punkt en mindre höjning av sistnämnda anslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet under förevarande punkt,

att riksdagen må

a) i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med oförändrat belopp 167,500 kronor;

b) att herr von Sneiderns m. fl. ovanberörda motion (I: 12) må anses besvarad med vad utskottet ovan anført.

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrel-
sens verk-
samhet.

4:o Kungl. Maj:t har (punkt 4) föreslagit riksdagen att till upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 56,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 9—10 i återopade statsrådsprotokollet.

[4.]

Anslaget till upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet, som för år 1922 utgick med 57,600 kronor, sänktes för budgetåret 1923—1924 till 44,000 kronor och för budgetåret 1924—1925 ytterligare till 40,000 kronor. För budgetåret 1925—1926 höjdes anslaget i fråga till 44,000 kronor och samma belopp upptogs ock i riksstaten för innevarande budgetperiod.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har meddelat, att behovet av ökade arbetskrafter gjort sig gällande å såväl den tekniska som å den administrativa byrån. Å envar av dessa byråer erfordrades en extra befattningshavare, och borde sådan tjänsteman enligt styrelsens mening åtnjuta lön enligt 21:a lönegraden. Vidare erfordrades en extra arbetskraft för budskickning åtminstone under vissa delar av året. Det till upprätthållande av styrelsens verksamhet erforderliga anslaget borde på grund härav ökas med 13,000 kronor till 57,000 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt anslagets höjande med 12,000 kronor, motsvarande avlöning till två extra befattningshavare i lönegraden B 21.

Utskottets
yttrande.

Kungl. Maj:ts förslag att höja det extra anslaget till upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet för anställande av två extra befattningshavare i 21:a lönegraden har utskottet ansett sig böra tillstyrka. Emellertid erfordras ytterligare höjning av ifrågavarande anslag för beredande, på sätt i nästföregående punkt förordats, av personligt lönetillägg åt byrådirektören å administrativa byrån med 800 kronor. Den totala höjningen av anslaget synes därför böra bestämmas till 12,800 kronor. I enlighet härmed skulle för upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet under budgetåret 1927—1928 böra anvisas ett extra anslag av 56,800 kronor.

Under åberopande av det sålunda anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 56,800 kronor.

5:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6) hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 4,500 kronor.

Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän.

[6.]

6:o) På grund av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7) hemställer utskottet,

att riksdagen må i riksstaten uppföra det ordinarie reservationsanslaget till *stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren* utan angivet belopp.

Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren.

[7.]

7:o) Kungl. Maj:t har (punkt 8) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten, nu 45,000 kronor, med 35,000 kronor till 80,000 kronor.

Expenser för allmänna arbeten.

[8.]

Utredningen beträffande detta anslag återfinnes å sid. 11—12 i statsrådsprotokollet.

Utgifterna för expenser för allmänna arbeten — huvudsakligen rese- och inspektionskostnader i anledning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens kontrollverksamhet samt kostnader för skrivmateriel, städning m. m. för styrelsen — hava på senare tid kunnat nedbringas till omkring 70,000 kronor för år räknat. På grund av å anslaget sedan tidigare år förefintliga avsevärda reservationer hava emellertid i de senaste riksstaterna kunnat för ändamålet upptagas belopp, som avsevärt understigit det ovan angivna årliga medelsbehovet, 70,000 kronor. Sålunda utgår för innevarande budgetår, trots det på grund av flyttningen tillfälligt ökade medelsbehovet, förutom det ordinarie anslaget å 45,000 kronor såsom extra anslag en summa av allenast 5,000 kronor.

Under framhållande av att någon reservation å anslaget till expenser icke kan väntas föreligga vid utgången av innevarande budgetår samt att det icke syntes tänkbart att längre hålla expensutgifterna nere vid det nuvarande ungefärliga årsbeloppet 70,000 kronor, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hos Kungl. Maj:t hemställt, att för nästkommande budgetår utöver det ordinarie anslaget å 45,000 kronor måtte av riksdagen äskas ett extra anslag av 35,000 kronor.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av förevarande anslagsbehov har departementschefen anfört följande:

»För täckande av expensutgifterna under innevarande budgetår finnas att tillgå dels en reservation av något över 27,000 kronor, dels anslag å tillhoppa 50,000 kronor, eller alltså sammanlagt något över 77,000 kronor. Förutom de normala utgifterna skall härav bestridas den vid budgetårets ingång oguldna delen av flyttningskostnaderna eller omkring 11,000 kronor. Vidare måste tagas i betraktande den icke förut beräknade, nu till omkring 4,000 kronor uppskattade ökningen i de årliga utgifterna för städning m. m., en ökning, som enligt vad jag har mig bekant till avsevärd del beror på den större golvytan i de nya ämbetslokalerna. För övriga utgifter återstå sålunda omkring 62,000 kronor, en summa, som måste befaras även med iakttagande av den allra största sparsamhet bliva för ändamålet otillräcklig. Detta måste medföra, att till nästkommande budgetår överskjutas en del nödvändiga utgifter, och att medelsbehovet för samma budgetår i motsvarande mån ökas. Den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bedrivna inspektionsverksamheten har såsom tidigare framhållits under de senare åren på grund av det statsfinansiella läget avsevärt inskränkts. Med hänsyn till angelägenheten av att de högst betydande och alltjämt stegrade belopp — särskilt i form av automobilskattemedel — varmed staten numera bidrager till de s. k. allmänna arbetena, komma till en rätt användning är det av synnerlig vikt, att icke tillsynen å dessa arbetens utförande eftersättes av brist på medel. Jag finner mig därför böra förorda den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äskade ökningen i anslagsbeloppet till sammanlagt 80,000 kronor.

Det ordinarie anslaget till expenser har alltsedan år 1906 utgått med ett oförändrat belopp av 45,000 kronor. Återstoden av de för ändamålet erforderliga medlen hava anvisats i form av extra förstärkningsanslag. Med hänsyn bland annat till önskvärdheten att undvika ett onödigt antal anslagstitlar vill jag ifrågasätta, huruvida icke lämpligen det ordinarie anslaget bör utökas, så att det kan täcka hela medelsbehovet och sålunda det extra förstärkningsanslaget slopas. Det senare kan ju icke sägas motsvara en blott tillfällig och övergående ökning av medelsbehovet. Utgifterna äro i stort sett helt av ordinarie natur och äro betingade av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens normala ämbetsförvaltning. Medelsbehovet är ganska konstant och låter sig dessutom tämligen noggrant på förhand beräknas. Då de under några år till följd av alltför rikligt tillmätta anslag uppkomna reservationerna numera äro förbrukade, kan det erforderliga årsanslaget direkt hänföras till medelsbehovet. Något hinder för att anvisa hela det för ändamålet erforderliga beloppet under den ordinarie anslagstiteln synes alltså icke föreligga.»

Utskottets
yttrande.

Under hänvisning till vad departementschefen i ärendet anført, får utskottet tillstyrka, att de för expenser för allmänna arbeten erforderliga medel i riksstaten uppföras under ett enda anslag, med karaktär av ordinarie reservationsanslag. Mot det för nästkommande budgetår äskade anslagets storlek har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må höja det ordinarie reservationsanslaget till *expenser för allmänna arbeten*, nu 45,000 kronor, med 35,000 kronor till 80,000 kronor.

Vägundersökningar.

[9.]

8:o Kungl. Maj:t har (punkt 9) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie reservationsanslaget till vägundersökningar, nu 90,000 kronor, med 30,000 kronor till 60,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 13—14 i åberopade statsrådsprotokollet.

Det ordinarie reservationsanslaget till vägundersökningar har sedan år 1921 utgått med 90,000 kronor för år räknat. För tillgodoseende av medelsbehovet hava härutöver måst anvisas extra förstärkningsanslag, vissa år till belopp avsevärt överstigande det ordinarie anslaget men för innevarande budgetperiod nedbringat till 20,000 kronor. För budgetåret 1927—1928 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt om anvisande för ändamålet av ett belopp av tillhoppa 90,000 kronor.

Departementschefen har beträffande nu ifrågavarande anslagsäskande yttrat, att för närvarande funnes i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inläggande ansökningar om statsbidrag från allmänna vägfonden, brofonden samt anslagen till enklare vägar och ödebygdsvägar till företag, representerande en sammanlagd byggnadskostnad av omkring 83,000,000 kronor. Detta motsvarade ett statsbidragsbehov av lägst 55,000,000 kronor; de för närvarande till ifrågavarande ändamål årligen utgående anslagen belöpte sig till sammanlagt 5,000,000 kronor. Det vore därför tydligt, att även företag, beträffande vilka de förberedande undersökningsarbetena sålunda redan vore slutförda, kunde få vänta upp till ett tiotal år, innan statsbidrag kunde beredas dem. Bland andra olägenheter, som detta medförde, kunde nämnas, att, då vederbörande företag slutligen stode i tur att erhålla bidrag, de en gång upprättade arbetsplanerna till följd av ändrade penning- och trafikförhållanden ofta vore föråldrade och måste omarbetas.

Under sådana omständigheter har departementschefen ansett anledning föreligga att iakttaga stor återhållsamhet i fråga om föranstaltande av nya vägundersökningar och funnit sig böra föreslå, att det för detta ändamål erforderliga anslaget nu begränsas till 60,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må minska det ordinarie reservationsanslaget till *vägundersökningar*, nu 90,000 kronor, med 30,000 kronor till 60,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

9:o) Beträffande Kungl. Maj:ts under punkt 10 framställda förslag angående anslag för förbättring och underhåll av städernas för automobiltrafiken viktiga gator och vägar kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen

anmäla.

Förbättring
och underhåll
av städernas
för automobil-
trafiken vik-
tiga gator och
vägar.

[10.]

10:o) I fråga om Kungl. Maj:ts förslag under punkt 11, avseende anslag för förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m., kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen

anmäla.

Förbättring
och underhåll
av för auto-
mobiltrafiken
viktiga vägar
och broar å
landsbygden
m. m.

[11.]

Under-
sökningar av
mindre ham-
nar och far-
leder m. m.

[12.]

11:o) Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen att till undersökningar av mindre hamnar och farleder ävensom till upprättande av planer till anläggning eller ombyggnad av broar, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

Utredningen rörande ifrågavarande anslagsbehov återfinnes å sid. 15—16 i åberopade statsrådsprotokollet.

Det extra reservationsanslaget till undersökningar av mindre hamnar och farleder ävensom till upprättande av planer till anläggning eller ombyggnad av broar, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag, vilket anslag tidigare under en lång följd av år utgått med 10,000 kronor, höjdes för budgetåren 1924—1925 och 1925—1926 till 20,000 kronor samt upptogs för innevarande budgetperiod med 15,000 kronor. Beträffande budgetåret 1927—1928 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sin skrivelse den 31 augusti 1926 rörande anslagsbehovet för sistnämnda budgetår hemställt om anvisande av ett anslag av 30,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet yttrat följande:

»Enligt vad jag inhämtat har efter avlåtandet av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrivelse förordnande utfärdats rörande undersökning av ett hamnföretag; denna undersökning beräknas draga en kostnad av omkring 1,500 kronor. För närvarande ineligger i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ingen framställning om undersökning av hamnar och allenast en ansökning avseende farledsföretag. För dessa ändamål kan alltså medelsbehovet icke sägas vara alltför trängande. Vad broundersökningar beträffar torde bidrag därtill, i likhet med vad som skett under de senare åren, komma att i huvudsak bekostas från vägundersökningsanslaget, där de icke avse företag, som utföras med bidrag av automobilskattemedel, vilket för de mera trängande fallen oftast torde bliva händelsen.

Under sådana förhållanden finner jag mig icke kunna förorda den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda höjningen, utan anser mig fastmer böra föreslå, att anslaget återföres till det tidigare under många år utgående beloppet, 10,000 kronor.»

Utskottets
yttrande.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till undersökningar av mindre hamnar och farleder ävensom till upprättande av planer till anläggning eller ombyggnad av broar, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

Bidrag till
anläggning
eller förbättring
av vägar
m. m.

[13.]

12:o) Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen att till anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till sid. 16—17 i åberopade statsrådsprotokollet.

Såsom bidrag till anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar har riksdagen för vart och ett av de tre senaste budgetåren anvisat ett belopp av 3,000,000 kronor.

I sin förberörda skrivelse har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit, hurusom ansökningarna om statsbidrag till vägbyggnader såväl till antal som i avseende å beräknad kostnad ökats år från år, medan anslagsbeloppet varit oförändrat; härigenom hade bristen i anslagsmedel alltfört stigit, i medeltal för de senaste tre budgetperioderna med 5,200,000 kronor per år. Det löpande årsbehovet kunde alltså skattas till omkring 8,200,000 kronor. För avarbetande under en tidsperiod av förslagsvis 10 år av den nu förefintliga bristen, omkring 34,900,000 kronor, skulle härutöver erfordras ett årligt belopp av 3,500,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle sålunda det årliga anslagsbehovet under den närmaste tiden uppgå till 11,700,000 kronor.

En av styrelsen verkställd undersökning rörande möjligheten att bringa lättnad i detta stora anslagsbehov genom automobilskattemedlen hade ådagalagt, att av de företag, beträffande vilka ansökningar föreläge, ett antal med en sammanlagd byggnadskostnad av 2,800,000 kronor sannolikt kunde bli utförda med understöd av automobilskattemedel. Då härigenom anslagsbehovet för budgetåret 1927—1928 syntes kunna nedsättas med högst 1,200,000 kronor, har styrelsen hemställt, att anslaget ifråga måtte för nämnda budgetår upptagas till 10,500,000 kronor.

Departementschefen har ansett de krav på ökade vägbyggnadsbidrag, som förefinnas, under nuvarande ekonomiska förhållanden svårligen kunna tillfredsställas och därför föreslagit, att anslaget jämväl för budgetåret 1927—1928 inskränkes till det under de senaste tre åren utgående beloppet eller 3,000,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

13:o) Kungl. Maj:t har (punkt 14) föreslagit riksdagen att till understödande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 17—18 i åberopade statsrådsprotokollet.

Understödjande av brobyg och företrädesvis mindre hamnbyggnader m. m.

[14.]

I detta sammanhang har utskottet till behandling upptagit en inom första kammaren av herr *N. Gabrielsson* väckt motion, nr 10, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta att i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören

Gustav Berglund uppgjort förslag och för en beräknad kostnad av 82,500 kronor anordna en nödhamn vid Ytterviken å nordvästra sidan av Holmön i Västerbottens län samt att för påbörjande av arbetet å densamma för budgetåret 1927—1928 anslå ett belopp av 20,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionären anført till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder anvisades för år 1922 1,100,000 kronor. Av statsfinansiella skäl vidtogos för de följande budgetperioderna avsevärda nedsättningar i anslagsbeloppet. För budgetåret 1924—1925 bestämdes sålunda detta till 700,000 kronor. Den växande automobiltrafikens oavvisliga krav på om- eller nybyggnad av alltför svaga broförbindelser framtvingade emellertid en höjning av anslaget. För budgetåret 1925—1926 beviljades ett belopp av 850,000 kronor, och för innevarande budgetår har anlagssumman satts till 1,000,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu meddelat, att de vid innevarande budgetårs ingång hos styrelsen inneliggande ansökningarna om bidrag från anslaget i fråga representerade en sammanlagd byggnadskostnad av 11,800,000 kronor, motsvarande ett bidragsbehov av 8,000,000 kronor. Då häremot svarade ett anslag av 1,000,000 kronor, uppginge bristen i anslagsmedel nu till omkring 7,000,000 kronor. Styrelsen ansåge sig ur föreliggande siffror rörande tillströmningen av ansökningar om statsbidrag från förevarande anslag kunna draga den slutsatsen, att för täckande av det löpande behovet skulle erfordras ett årligt anslag av omkring 1,700,000 kronor. Om man därutöver ville minska den nu förefintliga bristen i anslagsmedel och för dess fullständiga amortering satte en tid av fem år, skulle det under den närmaste tiden sammanlagt erforderliga årsanslaget uppgå till 3,100,000 kronor. Om årsanslaget liksom för innevarande budgetår sattes till blott 1,000,000 kronor, skulle redan färdiga eller under arbete varande företag kunna erhålla statligt bidrag först år 1930. Då sålunda rådande förhållanden syntes styrelsen med all tydlighet ådagalägga, att en väsentlig ökning av ifrågavarande anslag vore ofrånkomlig, har styrelsen hemställt om en höjning av anslagsbeloppet till 2,500,000 kronor.

Departementschefen har erinrat om att förevarande anslag under de senare två budgetåren varit föremål för ganska avsevärda höjningar. Om ock en ytterligare stegring av anslaget otvivelaktigt vore av det förefintliga medelsbehovet väl motiverad, ansåge sig likväl departementschefen av de föreliggande ekonomiska förhållandena nödsakad avstyrka en sådan höjning.

På av departementschefen anført skäl har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att förevarande anslag bestämmes till samma belopp som för innevarande budgetår.

Beträffande det motionsvis väckta förslaget om anläggning av en nödhamn å nordvästra sidan av Holmön i Västerbottens län vill utskottet framhålla,

att av den lämnade utredningen visserligen synes framgå, att en dylik anläggning skulle bli till nytta för sjöfarande i Bottniska viken, enkannerligen för de timmer- och pråmbogserare, som från övre Norrland transportera virke till sågverken och cellulosafabrikerna längre söderut. Emellertid har utskottet funnit det vanskligt att på enskild motion och utan att förslag från vederbörande myndigheter föreligger fatta beslut om anslag till anläggning av ifrågakvarn hamn. Utskottet får därför avstyrka motionen.

Under återopande härav hemställer utskottet,

a) att riksdagen må till *understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000,000 kronor;

b) att herr Gabrielssons motion I: 10 icke må av riksdagen bifallas.

14:o Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen att för anläggning av enklare vägar för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 700,000 kronor.

Anläggning
av enklare
vägar.

[15.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 19—20 i statsrådsprotokollet.

Medan allmänna vägbyggnadsanslaget kommer till användning huvudsakligen endast för landsvägar eller vägar, som hava större betydelse för den allmänna samfärdseln, har anslaget till enklare vägar tillkommit för att nödortfött tillgodose behovet av kommunikationer inom befolkningsfattiga trakter av riket, i främsta rummet de fyra nordligaste länen. Detta anslag avser att möjliggöra anläggandet av vägar, som visserligen icke uppfylla de fordringar, vilka ställas på landsväg i fråga om bredd, lutningsförhållanden, bärighet o. s. v., men som dock äro körbara alla tider på året, således även vår och höst.

Enligt en den 21 oktober 1921 i ämnet utfärdad kungörelse, nr 656, tillkommer det väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, efter prövning och fastställelse av plan för väganläggningen, bevilja bidrag till densamma med högst $\frac{2}{3}$ av beräknat kostnadsbelopp. I undantagsfall kan, efter prövning av Kungl. Maj:t, högre anslag utgå. Ärenden, som avse bidrag till väganläggningar inom andra län än de fyra nordligaste, höra alltid under Kungl. Maj:ts prövning.

Anslag till anläggning av enklare vägar har utgått från och med år 1914. Till en början avsågos medlen blott för Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, från och med år 1919 jämväl för Västernorrlands län, men vid beviljande av anslag för år 1922, då beloppet sattes till 1,500,000 kronor, utsträcktes användningen till att avse hela landet. Sedermera hava av statsfinansiella skäl nedsättningar av anslaget vidtagits, varvid emellertid förut-

satts, att medelsbehovet i de nordligaste länen skulle i främsta rummet tillgodoses. För vart och ett av de senaste tre budgetåren har anslagsbeloppet satts till 600,000 kronor.

Departementschefen anför i ärendet följande:

»Till anläggning av enklare vägar hava sedan år 1914 anvisats sammanlagt 9,475,000 kronor. Huvudparten härav har kommit de fyra nordligaste länen tillgodo. Även då anslaget år 1922 utsträcktes till att avse hela landet förutsattes nämligen, att medelsbehovet i nämnda län skulle i första hand tillgodoses; då den statsfinansiella situationen under därefter följande år tvang till kraftiga besparingar av anslagsbeloppen, hava dessa ansetts böra så gott som helt och hållet tilldelas Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. Av den sammanlagda anslagssumman, 9,475,000 kronor, hava sålunda för 'övriga län' hittills avsatts blott 300,000 kronor.

En granskning av de ineliggande ansökningarna om bidrag från anslaget giver visserligen anledning till den slutsatsen, att medelsbehovet för de fyra nordligaste länen skulle vara ojämförligt mycket större än för det övriga landet. Endast ett tiotal av de till närmare 100 uppgående ansökningarna härröra nämligen från övriga län. Dessa siffror torde emellertid giva en skev uppfattning av förhållandena. Den enklare vägen är ju för de södra delarna av landet en ganska ny vägtyp och erforderliga planer hava icke hunnit i nämnvärd omfattning utarbetas. Och vidare har det på grund av de små anslagsbelopp, som stätt till buds, av vederbörande befunnits omöjligt att inom rimlig tid erhålla bidrag, varför man hellre sökt tillgodose vägbehovet genom en dyrare vägtyp, för vilken anslagen varit rikligare tillmätta och därför måhända ansetts lättare bereda möjlighet till bidrag. De från landets sydligare delar hittills föreliggande ansökningarna lära därför icke utgöra någon tillförlitlig mätare å det verkliga förefintliga anslagsbehovet. Stora, av en fattig befolkning glest bebodda områden, särskilt i gränstrakterna mellan de olika landskapen, lida ofta en brist på vägförbindelser, som hindrar det allmänna framåtskridandet och försvårar vidare utveckling av näringarna. Anläggandet av vägar av lands- eller bygdevägs-typerna i sådana trakter är icke av praktiska hänsyn erforderligt eller från ekonomisk synpunkt försvarligt. En dyrbarare vägtyp än den, för vilken ifrågavarande anslag är avsett, varken behöver eller bör komma ifråga.

Skäl synas alltså tala för att genom en höjning av förevarande anslag möjliggöra, att de sydligare delarna av landet i större utsträckning än hittills tillgodoses med medel för anläggning av enklare vägar. Härigenom skulle sannolikt också stimuleras den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen antydda överflyttningen av ansökningar om statsbidrag från allmänna vägfonden till förevarande anslag, vilken ur såväl statens som vederbörande intressenters synpunkt är ekonomiskt fördelaktig. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att anslagsbeloppet för nästkommande budgetår bestämmes till 700,000 kronor.»

Utskottets
yttrande.

Under åberopande av vad departementschefen i ärendet anført, får utskottet tillstyrka, att anslaget för anläggning av enklare vägar för nästkommande budgetår höjes till 700,000 kronor. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för *anläggning av enklare vägar* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 700,000 kronor.

15:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkt 16 gjorda framställning hemställer utskottet,

Väganläggning Muodoslombolo—Saivomuotka.

[16.]

att riksdagen må för *anläggning av enklare väg mellan Muodoslombolo och Saivomuotka* i Norrbottens län anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

16:o) Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen att för anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 450,000 kronor.

Anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län.

[17.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 21—25 i åberopade statsrådsprotokollet.

Med ödebygdsväg förstås väg, som till avsevärd längd sträcker sig över fjäll, genom skogar eller genom glest befolkade trakter och som, ehuru vägen icke prövats vara för allmänna samfärdseln nyttig och nödig — en nödvändig förutsättning för att väganläggningen enligt väglagen skall kunna ifrågakomma — likväl finnes vara till gagn för det allmänna såsom ägnad att främja landets uppodlande och bebyggande. (Lag om ödebygdsvägar den 13 juni 1919, nr 287.)

Ödebygdsväg är avsedd att anläggas på enklaste sätt men dock så, att den är körbar under den tid av året, då marken är bar.

Enligt kungörelse i ämnet den 6 februari 1920, nr 32, prövas ansökan om bidrags erhållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som kan bevilja statsunderstöd upp till 9 tiondelar av den beräknade anläggningskostnaden, oavsett kostnaden för mark och vissa materialier, såsom jord, sten och virke m. m., vilka materialier skola kostnadsfritt tillhandahållas av intressenterna. Är fråga om bidrag till högre belopp än nu sägs, skall ärendet härutinnan underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Arbetet utföres genom statens försorg och handhaves av en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utsedd arbetsledare. Sålunda anlagd väg får underhållas med anlitande av statsanslag, »intill dess vägbanan erhållit erforderlig stadga», då underhållsskyldigheten övergår på vederbörande väghållningsdistrikt.

Till anläggning av ödebygdsvägar i de fyra nordligaste länen har riksdagen från år 1918 anvisat anslag, till en början med 400,000 kronor för år räknat, men sedan nedsatt, för budgetåret 1923—1924 till 385,000 kronor samt för påföljande budgetår till 250,000 kronor. 1925 års riksdag vidtog med anledning av väckta motioner för budgetåret 1925—1926 åter en höjning av anslaget till 400,000 kronor; samtidigt godkändes en av riksdagen tidigare ifrågasatt och av Kungl. Maj:t föreslagen utvidgning av anslagets användning till även de nordligare delarna av Kopparbergs län. För innevarande budgetår har anslaget likaledes satts till 400,000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1927—1928 har nu väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat, att för bedrivande av byggnadsverksamheten på av styrelsen planerat sätt erfordrades för budgetåret 1927—1928 ett anslag av 600,000 kronor.

Emellertid har styrelsen — liksom beträffande de övriga väganlagen — med ledning av de föreliggande siffrorna om ökning i antalet ansökningar och därav representerade anslagsbehov under de senare åren verkställt en teoretisk beräkning rörande det löpande årsbehovet av anslag och de årliga belopp, som skulle erfordras för avarbetande under viss antagen tidrymd av det nu hopade anslagsbehovet, och funnit, att dessa sammanlagt skulle uppgå till 1,360,000 kronor. Detta belopp vore det i verkligheten behöfliga årsanslaget. Med hänsyn till uppförandet av ett särskilt anslag till anläggning av ödebygdsvägar, avsedda att tjäna som tillfartsvägar till inlandsbanan, ansåge styrelsen dock en nedsättning kunna ske av anslagsbehovet till 1,200,000 kronor. Denna summa hemställer styrelsen måtte äskas för budgetåret 1927—1928.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, har departementschefen i sammanhang med anmälan inför Kungl. Maj:t av förevarande ärende erinrat om en av länsstyrelsen i Norrbottens län till Kungl. Maj:t ingiven framställning, däri hemställts dels att det årliga anslaget till ödebygdsvägar inom länet — utgörande i medeltal för de sista åren 125,000 kronor — måtte höjas förslagsvis till 250,000 kronor, dels att möjlighet måtte beredas att inom länet i vissa fall med bidrag av statsmedel anlägga enklare vägar enligt de tekniska bestämmelser, som för närvarande tillämpas beträffande ödebygdsvägarna. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som haft att yttra sig över berörda framställning, har tillstyrkt framställningen, i vad den avser höjning av årsanslaget, men avstyrkt densamma, i vad den angår frågan om de enklare vägarnas byggnadssätt.

Beträffande anslagsbehovet för anläggning av ödebygdsvägar yttrar departementschefen bland annat följande:

»Sådana omständigheterna nu gestalta sig, lär man få inskränka sig till att söka fylla de allra nödvändigaste medelsbehoven och i första hand tillse, att pågående arbeten kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt. För arbetena å de 20 företag, som den 1 juli 1926 voro påbörjade, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett en summa av 300,000 kronor komma att erfordras under budgetåret 1927—1928.

Vidare måste beräknas medel för underhåll av redan färdiga vägsträckor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sådant avseende äskat ett belopp av 100,000 kronor, vilket för den till 430 kilometer angivna väglängden motsvarar en årlig underhållskostnad per längdmeter av ej fullt 25 öre eller det belopp, som enligt tidigare gjorda rön måste för ändamålet beräknas. Enligt vad jag inhämtat hava efter avlåtande av styrelsens skrivelse ett flertal ödebygdsvägar hos vederbörande länsstyrelser anmälts färdiga att övertagas till allmänt underhåll. Vidare ämnar jag inom den närmaste framtiden för Kungl. Maj:t framlägga förslag till vissa författningsändringar, åsyftande att möjliggöra ett tidigare överflyttande å vägdistrikten av underhållet av ödebygdsvägarna och därmed ett bättre tillvaratagande av de knappa ödebygds-

väganlagen för nybyggnadsändamål. På grund härav torde en avsevärd nedsättning av den beräknade underhållskostnaden kunna ske.

Vidkommande väg- och vattenbyggnadsstyrelsens nybyggnadsprogram för budgetåren 1926—1928 synes med hänsyn till det nytillkomna anslaget till tillfartsvägar till inlandsbanan någon inskränkning i berörda program kunna äga rum. För att kunna i någorlunda skälig omfattning tillgodose det starka behov av nya ödebygdsvägar, som obestriddligen föreligger, lär det dock bliva nödvändigt att höja anslaget till anläggning av ödebygdsvägar till 450,000 kronor.

Att genom äskande av än högre anslag söka tillmötesgå länsstyrelsens i Norrbottens län hemställan om avsevärt rikligare medelstilldelning torde för närvarande icke kunna ske.

Vad beträffar den av nämnda länsstyrelse gjorda framställningen, i vad densamma avser utförande av vägar av ödebygdsvägartyp med bidrag från anslaget till enklare vägar, biträder jag det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i ämnet gjorda uttalandet.

Jag vill slutligen i detta sammanhang meddela, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i skrivelse den 18 mars 1926 framlagt utredning angående ödebygdsvägarnas byggnadssätt samt organisationen för deras utförande m. m. Sedan denna utredning varit föremål för yttrande av vederbörande länsstyrelser och domänstyrelsen samt skrivelser i ämnet inkommit från bland andra landstingens norrlandskommitté, är ärendet för närvarande under behandling inom kommunikationsdepartementet. Jag torde få anledning återkomma till denna fråga i samband med övriga spörsmål angående allmänna riktlinjer för de olika vägtyperna och deras användning, som må komma att föreläggas riksdagen.»

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må för *anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 450,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

17:o Kungl. Maj:t har (punkt 18) föreslagit riksdagen att för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 225,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 25—29 i åberopade statsrådsprotokollet.

Anläggning
av utfarts-
vägar.

[18.]

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft vissa inom riksdagen väckta, till utskottet remitterade motioner.

I tvenne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 86, av herrar *O. Bergqvist* och *C. I. Asplund* och den andra inom andra kammaren, nr 157, av herr *N. E. Nilsson* i Antnäs m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte besluta att dels för budgetåret 1927—1928 höja det under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget till anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland, nu 225,000 kronor, med ett belopp av 100,000 kronor till 325,000 kronor, i syfte att anslaget må användas jämväl till

utlämnande — enligt i tillämpliga delar samma bestämmelser, som gälla för utlämnande av statsbidrag till anläggande av utfartsvägar — av statsbidrag till anläggande av odlingsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland, dels ock medgiva, att anslaget benämning' ändras till »anläggande av utfartsvägar och odlingsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland».

Vidare har i en inom andra kammaren av herr *P. Bergström* i Bäckland *m. fl.* väckt motion, nr 33, yrkats, att riksdagen måtte besluta höja det i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln begärda beloppet 225,000 kronor för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland för budgetåret 1927—1928 till 300,000 kronor.

Ytterligare har i en inom andra kammaren av herrar *A. Anderson* i Råstock och *E. Lundgren* väckt motion, nr 137, hemställts, att riksdagen måtte besluta, att klämman till punkt 17 i sjätte huvudtiteln 1927 skall erhålla följande avfattning:

att för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland samt Örebro län anvisa ett extra reservationsanslag av 225,000 kronor.

Slutligen har i en inom andra kammaren av herrar *L. J. Carlsson-Frosterud* och *A. Norsell* väckt motion, nr 208, yrkats, att för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland måtte för budgetåret 1927—1928 anvisas ett extra reservationsanslag av 275,000 kronor.

I fråga om de till stöd för dessa framställningar anförda skäl får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

Bidraget till anläggande av utfartsvägar är avsett att åstadkomma körbara förbindelser till avlägset belägna byar eller större gårdar i kust- och skogslanden i de fyra nordligaste länen. Enligt beslut av 1925 års riksdag kan dock statsbidrag, efter prövning av Kungl. Maj:t, utgå jämväl till företag inom Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län. (Kungörelse den 11 september 1925, nr 405.)

I motsats till de i väglagen omtalade »allmänna vägarna», dit även ovan nämnda »enklare vägar» i allmänhet äro att hänföra, samt ödebygdsvägarna, vilka genom 1919 års lag om ödebygdsvägar i vissa hänseenden blivit jämställda med allmänna vägar, anses nu ifrågavarande utfartsvägar ur samfärdsynpunkt icke vara av sådan beskaffenhet att kommunala bidrag till deras anläggande eller underhåll *tvångsvis* kunna av vederbörande kommuner uttagas.

Enligt kungörelse i ämnet den 11 oktober 1918, nr 886, åligger det vederbörande länsstyrelse att handlägga frågor om bidrag för anläggning av utfartsvägar. Förutsättning för att några bidrag må beviljas från ifrågavarande anslag, som av Kungl. Maj:t fördelas på de olika ifrågakommande länsstyrelserna, är, att vederbörande landsting anvisat medel, uppgående till minst 15 % av det belopp, som sålunda blivit länet tilldelat av statsmedel.

Statsbidrag bör i regel utgå med högst $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ av den beräknade kostnaden för anläggningen.

Kontrakt ingås mellan länsstyrelserna och intressenterna i anläggningen. Detta kontrakt skall bland annat innefatta skyldighet för intressenterna att framdeles underhålla vägen.

Anslag till anläggning av utfartsvägar hava av riksdagen anvisats alltsedan år 1918, till en början avsedda blott för de fyra nordligaste länen men från och med budgetåret 1925—1926 med vidgad användning för hela Norrland samt Dalarna och Värmland. Anslaget har för de två senaste budgetåren upptagits till 225,000 kronor. Avsikten med detsamma är att genom beredande av ett mindre bidrag — vanligen blott $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ av totalkostnaden — uppmuntra eller överhuvudtaget göra det möjligt för befolkningen i avlägset liggande byar eller gårdar att själv bryta väg fram till de allmänna trafiklederna. Utfartsvägarna äro sålunda av enskild vägs natur och ett understödjande av desamma från statens sida har motiverats med de säregna och svåra samfärdselförhållanden, som råda inom stora områden av landets nordligaste delar.

Med anmälan av de från vederbörande länsstyrelser ingångna uppgifter rörande medelsbehovet inom respektive län har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat, att de av länsstyrelserna uppgivna siffrorna rörande kostnader för företag, beträffande vilka ansökningar förefunnos, innebure en avsevärd höjning från föregående år, nämligen i runda tal, i Norrbottens län från 1,300,000 till 2,250,000 kronor, i Västerbottens län från 1,720,000 till 2,113,000 kronor, i Jämtlands län från 567,000 till 631,000 kronor samt i Västernorrlands län från 54,000 till 285,000 kronor. I betraktande härav syntes det styrelsen erforderligt, att större belopp än tidigare ställdes till länsstyrelsernas i nämnda län förfogande. Vad Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län beträffade, borde de tillsvidare bibehållas vid nu utgående lägre belopp. Styrelsen har under åberopande av vad sålunda anförts hemställt, att för nästkommande budgetår måtte äskas ett till 275,000 kronor förhöjt anslag, förslagsvis fördelat med 80,000 kronor till vardera av Norrbottens och Västerbottens län, 40,000 kronor till Jämtlands län, 30,000 kronor till Västernorrlands län samt 15,000 kronor till vardera av Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län.

I detta sammanhang må nämnas att länsstyrelsen i Örebro län i en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse på anförda skäl hemställt om delaktighet för vissa delar av länet utav anslaget till utfartsvägar. Under erinran om att, enligt de för anslaget gällande bestämmelser, en fordran för detsammans tillgodonjutande vore beviljande av visst anslag till samma ändamål av vederbörande landsting, har länsstyrelsen härvid meddelat, att Örebro läns landsting på länsstyrelsens hemställan till anläggning av utfartsvägar anvisat ett anslag av 5,000 kronor.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av förevarande ärende har *departementschefen* anfört följande:

»Vad först beträffar den av länsstyrelsen i Örebro län väckta frågan om en ytterligare utsträckning av användningen av ifrågavarande anslag, må er-

inras därom, att den för ett par år sedan företagna utvidgningen till hela Norrland, Dalarna och Värmland icke skedde utan betänkligheter, särskilt med hänsyn till de ekonomiska konsekvenser, som ett vidsträcktare understödande av det enskilda vägväsendet lätt kunde få för staten.

När likväl utvidgningen förordades, så motiverades detta med att förhållandena i de nordligare delarna av Värmlands och Kopparbergs län samt, ehuru redan i mindre grad, även Gävleborgs län med avseende å bebyggelsen samt vägnätets utsträckning och tillstånd vore väsentligt likartade med de i övre Norrland rådande och därför satte dessa trakter i en särställning gentemot landet i övrigt. Det är emellertid att märka, att för anslaget användning inom nämnda tre län vissa icke obetydliga inskränkningar gjordes. Förutom det, att frågan om beviljande av bidrag alltid skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning, förutsattes uttryckligen, att understöd skulle lämnas allenast sådana företag, som vore av ett trängande behov påkallade och som eljest icke skulle kunna bringas till utförande, samt att blott utfartsvägar av mera avsevärd längd borde komma i fråga till erhållande av bidrag.

Vad nu det ifrågavarande området av Örebro län angår, så torde det, ehuru delvis glest befolkat, icke kunna med avseende å fattigdom och brist på kommunikationer jämföras med de avlägsnare delar av de angränsande länen, vilka man genom den senast företagna utvidgningen av anslaget användningsområde avsett att bispringa. Trakten ifråga genomkorsas av åtskilliga lands- eller bygdevägar samt av ett flertal järnvägslinjer. Icke från någon plats inom området torde avståndet till närmaste järnväg eller allmänna väg vara större än $1\frac{1}{2}$ mil. En granskning av de av vederbörande landsfiskaler gjorda utredningar samt de från ortsbefolkningen ingivna skrifter, som bilagts länsstyrelsens i Örebro län framställning, giver också vid handen, att det huvudsakligen är fråga om kortare vägstycken, vanligen blott några få kilometer, samt att i de flesta fall väg redan finnes bruten, ehuru den av olika anledningar numera är mer eller mindre svår att befara.

Under sådana förhållanden och då de medel, som kunna i budgeten avses för ifrågavarande ändamål, väl behöva komma de landsdelar till godo, för vilka anslaget nu utgår, finner jag mig icke kunna tillstyrka den av länsstyrelsen i Örebro län gjorda framställningen.

Vad därefter beträffar anslagsbeloppet för nästkommande budgetår, så vill jag vitsorda önskvärdenheten av den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äskade förhöjningen. Ifrågavarande anslag måste nämligen betecknas som ett av de verksammaste och från statens synpunkt minst kostsamma medlen för skapande av, visserligen enkla, trafikleder i eljest så gott som väglösa trakter. Med hänsyn emellertid till den betydande höjning av anslagsbeloppet, som riksdagen för två år sedan vidtog, och i betraktande av nödvändigheten att iakttaga den största återhållsamhet ifråga om statens utgifter finner jag mig icke kunna ifrågasätta annat än att anslaget i budgetförslaget upptages till samma belopp som i de två senaste riksstaterna, nämligen 225,000 kronor.»

I ett av 1925 års kolonisationssakkunniga den 18 november 1926 avgivet utlåtande har hemställts att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att dels för budgetåret 1927—1928 höja det under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget till anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland, nu 225,000 kronor, med ett belopp av 100,000 kronor till 325,000 kronor, i syfte att anslaget må användas jämväl till utlämnande — enligt i tillämpliga delar

samma bestämmelser, som gälla för utlämnande av statsbidrag till anläggande av utfartsvägar — av statsbidrag till anläggande av *odlingsvägar* i Norrland, Dalarna och Värmland, *dels ock* medgiva, att anslagets benämning ändras till »anläggande av utfartsvägar och odlingsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland».

I sin nyssberörda hemställan hava 1925 års kolonisations-sakkunniga (herrar Malm, Gabrielsson, von Stockenström, Adler och Mannerfelt) dock icke varit eniga, enär tre av de fem omförmälda sakkunniga i särskilda yttranden anfört skiljaktiga meningar. Herr Gabrielsson har för sin del hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att ett anslag av 100,000 kronor uppföres under nionde huvudtiteln att användas för understödjande av odlingsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland. Herrar Adler och Mannerfelt hava, på anförda skäl, ansett, att det föreslagna mindre anslagsbeloppet skulle för själva saken vara av relativt ringa praktisk betydelse, och att med genomförandet av föreliggande förslag om särskilt statsunderstöd till anläggande av odlingsvägar bör anstå.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 18 december 1926 anfört, att anläggning av odlingsvägar icke vore någon kommunikationsfråga utan måste anses såsom en ren jordbruksangelägenhet, vadan de av riksdagen till anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland anvisade medlen icke borde för detta ändamål användas och att ej heller kommande anslag till utfartsvägar borde på något sätt sammankopplas med anslag till odlingsvägar. Mot beviljande av bidrag och lån till anläggning av odlingsvägar ur till avdikningar och odlingar förefintliga anslag och fonder hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen däremot för sin del icke något att erinra. Tvärtom syntes detta riktigt och ändamålsenligt.

Kolonisations-sakkunnigas förevarande förslag har icke föranlett framställning till 1927 års riksdag.

I två i ämnet väckta motioner har emellertid nu föreslagits att ifrågavarande anslag måtte utsträckas att avse understödjande av s. k. odlingsvägar, d. v. s. vägar som sammanbinda nya odlingsmarker med den gamla bygden. Utan att underskatta vikten av att nybildningen av jordbruk på allt sätt befrämjas och utan att förneka ifrågavarande odlingsvägars betydelse för uppkomsten av nyodling och bebyggelse, måste dock utskottet ifrågasätta lämpligheten av att ifrågavarande anslag gives en dylik utsträckt användning. Om än inga uttryckliga föreskrifter härutinnan uppställts, får dock nuvarande anslaget till utfartsvägar i huvudsak anses vara avsett att möjliggöra tillkomsten av vägföretag, som närma sig allmän vägs natur, såsom exempelvis en vägförbindelse mellan en by och angränsande landsvägsnät. Genom anslagets användning jämväl för anläggning av odlingsvägar skulle statens understödjande verksamhet komma att utsträckas till ett helt nytt område. Det torde icke kunna förnekas, att förevarande fråga om statsunderstöd för odlingsvägar mindre framstår som ett kommunikationsspörsmål än som en jordbruksangelägenhet, närmast jämförlig med de övriga understödjande åtgärder i form

*Utskottets
yttrande.*

av odlingslån och avdikningsanslag m. m., som redan för närvarande förekomma.

Inom 1925 års kolonisationssakkunniga har ock stor tvekan gjort sig gällande ifråga om lämpligheten att från utfartsväganlaget lämna bidrag till odlingsvägar, därvid dessutom framhållits, hurusom andra och viktigare områden för jordbruksnäringens förkovran och vägväsendets utveckling förefunnes, som hittills helt lämnats utan statens understöd. Även från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — liksom ock från Västerbottens läns hushållningssällskap och landstingens norrlandskommitté — hava rests betänkligheter mot att frågan om bidrag till odlingsvägar sammankopplas med nu förevarande spörsmål om anslag till utfartsvägar. Att under sådana förhållanden nu på enskild motion fatta beslut om ifrågavarande utsträckta användning av anslaget kan utskottet icke finna tillrådligt.

Vidare har i en i ämnet väckt motion påyrkats, att bidrag från ifrågavarande anslag måtte få lämnas även till väganläggningar inom Örebro län. Utan att kunna tillstyrka anslaget användning för hela nämnda län måste dock utskottet finna goda skäl föreligga för att området för användningen utsträcket även till norra delarna av länet, vilka med avseende å bebyggelse och vägförhållanden m. m. torde vara jämförliga med de övriga nordliga landsdelar, som för närvarande kunna komma i åtnjutande av statsbidrag från anslaget. Närmast gäller detta de intill gränsen av Dalarna och Värmland belägna socknarna Grythyttan, Hällefors, Hjulsjö, Ljusnarsberg och Ramsberg.

Med tagen hänsyn jämväl till att Örebro landsting för sin del redan anvisat bidrag för ändamålet, vill utskottet alltså tillstyrka, att även norra delarna av Örebro län må kunna komma i åtnjutande av bidrag från detta anslag. På sätt gäller för Gävleborgs län, Dalarna och Värmland, torde förekommande frågor om anslagsfördelning — vilka inom de fyra nordligaste länen avgöras av länsstyrelserna — böra, vad Örebro län beträffar, underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Slutligen får utskottet, i anslutning till de i detta avseende motionsvis gjorda yrkandena, tillstyrka, att anslagsbeloppet för nästkommande budgetår bestämmas till 275,000 kronor, ett belopp som i betraktande av föreliggande stora medelsbehov och anslaget allmängagnande syfte icke torde kunna anses för högt tilltaget. Med ett anslag av denna storlek lär bidrag allenast kunna lämnas till de vägföretag, som ur olika synpunkter framstå som de mest angelägna och behjärtansvärda, vilket å andra sidan utgör garanti för att anslaget skall bliva till största praktiska nytta.

Å Kungl. Maj:t torde, liksom tidigare varit fallet, ankomma att bestämma de närmare villkoren för beviljande av statsbidrag från anslaget.

Under åberopande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar Bergqvist och Asplund, Nilsson i Antnäs m. fl., Bergström i Bäckland m. fl., Anderson i Råstock

och Lundgren samt Carlsson-Frosterud och Norsell i ämnet väckta motionerna (I: 86, II: 33, 137, 157 och 208), må för anläggning av *utfartsvägar* i Norrland, Dalarna, Värmland och norra delarna av Örebro län för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 275,000 kronor.

18:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 19) hemställer utskottet,

att riksdagen må av det av 1925 års riksdag för *beredande av tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag* beviljade beloppet av 1,000,000 kronor för budgetåret 1927—1928 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 350,000 kronor.

Tilläggs-
bidrag till
vissa vägan-
läggnings- och
brobyggnads-
m. fl. företag.

[19.]

19:o) Kungl. Maj:t har (punkt 20) föreslagit riksdagen att för fullbordande och underhåll av väganläggning mellan Tärna kyrkoby och Slussfors för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 185,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 30—33 i åberopade statsrådsprotokollet.

Väganlägg-
ning Tärna
kyrkoby—
Slussfors.

[20.]

För iståndsättande av ödebygdsvägen mellan Tärna kyrkoby och Stensele sockengräns samt för anläggning av vanlig väg mellan förstnämnda ort och Slussfors vid Storumans övre ända har riksdagen intill den 1 juli 1926 anvisat 1,600,000 kronor eller det belopp, vartill väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sina anslagsäskanden till 1925 års riksdag beräknat kostnaderna för färdigställande av arbetet i dess helhet jämte underhåll av färdiga vägdelar under budgetåret 1925—1926.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu anmält, att det tidigare beräknade beloppet för vägarbetets utförande icke visat sig tillräckligt. Styrelsen har kommit till det resultatet, att ett belopp av 90,000 kronor är oundgängligen erforderligt för vägens färdigställande. Därutöver erfordrades medel för vägens underhåll, intill dess vägunderhållet kunde överflyttas från de nuvarande väghållningsdistrikten till större vägkommuner. Kostnaderna härför måste för innevarande budgetår beräknas till 45,000 kronor och för budgetåret 1927—1928 till 50,000 kronor. Då alla för väganläggningen Tärna—Slussfors anvisade medel redan förbrukats, har styrelsen hemställt, att samtliga för vägens färdigställande och underhåll under innevarande och nästkommande budgetår erforderliga belopp eller tillhoppa 185,000 kronor måtte anvisas å riksstaten för budgetåret 1927—1928.

Den sålunda av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorda hemställan har departementschefen funnit sig böra tillstyrka.

Utskottets
yttrande.

Då det torde vara oundgängligen nödvändigt, att de ytterligare medel, som nu begäras för ifrågavarande väganläggning, ställas till förfogande, får utskottet tillstyrka förevarande förslag. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må för *fullbordande och underhåll av väganläggning mellan Tärna kyrkoby och Slussfors* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 185,000 kronor.

Tillfartsvägar
till inlands-
banan.

[21.]

20:o) Kungl. Maj:t har (punkt 21) föreslagit riksdagen att för anläggning av tillfartsvägar till inlandsbanan i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen torde utskottet få hänvisa till sid. 33—35 i återopade statsrådsprotokollet.

För anläggning av ödebygdsvägar, avsedda att tjäna som tillfartsvägar västerifrån till inlandsbanan inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, anvisade 1926 års riksdag för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor. I anslutning härtill framhöll riksdagen behovet av att en plan för arbetenas bedrivande inom de olika länen uppgjordes, innefattande approximativa kostnadsberäkningar.

En dylik plan har nu upprättats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och upptager denna plan 12 företag med en sammanlagd längd av omkring 49 mil och ett uppskattat erforderligt bidrag av statsmedel utav 3,255,000 kronor. För dessa företag har antagits en byggnadstid av omkring 10 år, och hava kostnaderna för företagens utförande fördelats å budgetåren 1926—1938 med 300,000 kronor å varje budgetår utom det första, för vilket anslag, såsom nyss nämnts, redan beviljats med 150,000 kronor, och det sista, för vilket skulle utgå allenast 105,000 kronor. Beträffande vägtypen har styrelsen uttalat, att vägarna borde utföras enligt ödebygdsväggtyp, vilken å sträckorna närmare järnvägsstationerna, där större och tyngre trafik vore att förvänta, syntes böra övergå till typen för enklare vägar. I fråga om det framtida underhållet borde reglerna om ödebygdsvägar tillämpas, dock så att åtminstone de längre vägnas överlämnande till allmänt underhåll skulle kunna ske allt efter som de olika vägdelarna bleve färdiga.

Rörande den sålunda uppgjorda planen och medelsbehovet för nästkommande budgetår yttrar departementschefen:

»Det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i den framlagda planen gjorda urvalet av företag, som kunna tänkas komma till utförande, synes icke i detta sammanhang behöva upptagas till närmare granskning. Här må endast nämnas, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i planen upptagit även vissa vägar i Jämtlands län, som hänföra sig till järnvägslinjerna Östersund—Storlien och Sveg—Hede. Då den senare linjen torde kunna betraktas som en bibana till inlandsbanan, lära, därest riksdagen häremot ej uttalar någon erinran, tillfartsvägar till denna linje kunna bekostas från ifrågavarande an-

slag, varemot för vägar till linjen Östersund—Storlien torde böra anlitas andra anslag.

Vad beträffar tiden för samtliga ifrågasatta arbetens slutförande, så lärer beslut härutinnan icke lämpligen nu böra fattas. Jag vill emellertid framhålla, att det, åtminstone vad nästkommande budgetår beträffar, icke synes möjligt att äska så stort belopp som det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förutsatta eller 300,000 kronor. Med hänsyn till att nödvändiga förarbeten i form av planer och kostnadsberäkningar torde vara slutförda endast för några få företag och då det för innevarande budgetår beviljade anslaget å 150,000 kronor ännu är oanvänt, anser jag mig böra föreslå, att anslaget för budgetåret 1927—1928 begränsas till 100,000 kronor.

Slutligen vill jag i anslutning till styrelsens yttrande beträffande vägtypen nämna, att jag delar styrelsens uppfattning, att vägarna i fråga böra i huvudsak utföras enligt ödebygdsvägtypen. Det kan emellertid, såsom också riksdagen antytt och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu förutsätter, befinnas lämpligt att i vissa fall, där starkare trafik kan väntas, redan från början bygga vägen efter en starkare typ. Huru olämpligt det kan vara att välja en allt för svag vägtyp visar den förut behandlade väganläggningen Tärna—Slussfors, som från början utfördes som ödebygdsväg av enklaste typ men sedermera måste med stora penninguppsoffringar gång efter annan ombyggas och förbättras för att motsvara trafikens krav.»

Utskottet får tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag. I likhet med departementschefen finner utskottet hinder icke böra möta för att nu ifrågasatt anslag tages i anspråk för utförande jämväl av de vägföretag som kunna finnas erforderliga för bildande av förbindelseleder till statsbanedelen Sveg—Hede.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *anläggning av tillfartsvägar till inlandsbanan i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

21:o) Under punkt 22 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för bedrivande av arbeten å till fiskehamnsgruppen I hörande hamnbyggnader må av de till företag inom fiskehamnsgruppen II anvisade anslag användas ett belopp av 50,000 kronor, *dels ock* för samma ändamål för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till sid. 35—40 i åberopade statsrådsprotokollet.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 87, av herr *L. G. Bodin* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 136, av herr *Th. Gardell* i Gans m. fl., vari yrkats, att riksdagen måtte besluta, att fiskehamnsbyggnad vid Gnisvärd måtte påbörjas under innevarande år samt utföras på

Utskottets
yttrande.

Statens
fiskehamnar.
[22.]

statens bekostnad i enlighet med av på väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg år 1926 uppgjord arbetsplan, och att riksdagen för nämnda ändamål måtte för nästa budgetår anvisa ett anslag av 66,000 kronor.

Angående de till stöd för dessa motioner anförda skäl hänvisas till motionerna.

Till utförande av de till fiskehamnsgruppen I hörande hamnar (sådana hamnar, som helt nybyggas genom statens försorg) har riksdagen till och med budgetåret 1924—1925 anvisat sammanlagt 13,868,000 kronor, varjämte för muddringshamnar (fiskehamnsgrupp II) beviljats tillhopa 1,250,000 kronor. Vidare hava 1925 och 1926 års riksdagar medgivit, att av sistnämnda anslag ett belopp av 250,000 respektive 150,000 kronor finge användas för bedrivande av arbeten å de till gruppen I hörande hamnbyggnader.

Av de till sistnämnda grupp hörande företagen hava de två första i ordningen, nämligen hamnbyggnaderna vid Herrevik och Byviken, nu färdigställt. Arbetena å den tredje hamnen, Hölick, hava igångsatts under år 1926; likaså hava arbetena påbörjats vid Lörudden, den fjärde av de till denna grupp hörande fiskehamnsbyggnaderna. Av de två återstående företagen i denna grupp torde hamnen vid Värskär ej komma till utförande, då kommunen ställt sig avvisande och ej velat överlåta nödigt område för hamnen på av riksdagen föreskrivna villkor.

Utöver de till grupp I hörande sex hamnarna har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu föreslagit, att till nämnda grupp skulle ock räknas ifrågasatta hamnbyggnadsföretag vid Gnisvärd, Torekov och Utklipporna. Styrelsen har beräknat, att efter dessa företags hänförande till grupp I penningbehovet för gruppen efter den 1 juli 1927 skulle uppgå till 1,752,650 kronor.

Vidkommande fiskehamnsgruppen II (muddringshamnar) äro av de numera beslutade tretton företagen hamnförbättringarna vid Gårdskär och Fågelundet nu fullbordade. Av hamnförbättringarna vid Prästgrundet, Bergö, Agö och Vättnäs, vilka enligt statsmakternas beslut år 1926 skola utföras samtidigt, har företaget vid Prästgrundet igångsatts under år 1926 och är avsikten att under år 1927 påbörja arbetena vid de tre övriga, liksom även vid ytterligare två eller tre företag inom denna grupp. Under år 1926 hava ock arbeten igångsatts vid Storebben.

För budgetåret 1927—1928 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för utförande av hamnanläggningar inom grupp I hemställt om anvisande av ett anslag av 300,000 kronor. Departementschefen, som ansett sig icke kunna förorda påbörjande av de föreslagna hamnföretagen vid Gnisvärd, Torekov och Utklipporna, har begränsat medelsbehovet för nästkommande budgetår till 150,000 kronor, eller till så stort belopp, som erfordras för bedrivande i behörig omfattning av arbetena vid Hölick och Lörudden. Enligt departementschefens mening böra av detta belopp 50,000 kronor bestridas från det överskott, som väntas uppkomma å de till företag inom grupp II anvisade anslagen, samt återstoden eller 100,000 kronor anvisas i riksstaten.

Utskottet får tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Vad angår det motionsvis framställda förslaget om anläggning av en fiskehamn vid Gnisvärd å Gotland, bör visserligen icke förbises, att detta företag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillstyrkts till utförande. Tvivelsutan vore det önskvärt, att, sedan nu å Gotlands ostkust anlagts en fiskehamn vid Herrevik, fiskarena å öns västkust erhöle en liknande stödjepunkt vid Gnisvärd. Med hänsyn till de betänkligheter, som måste möta mot att på enskild motion fatta beslut om igångsättande av ännu en fiskehamnsbyggnad, vilken i sitt första byggnadsstadium skulle draga en kostnad, överstigande 130,000 kronor, får utskottet dock avstyrka förslaget.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å de av herr Bodin m. fl. och herr Gardell i Gans m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 87 och II: 136) må

a) medgiva, att för bedrivande av arbeten å till fiskehamnsgruppen I hörande hamnbyggnader må av de till företag inom fiskehamnsgruppen II anvisade anslag användas ett belopp av 50,000 kronor;

b) för samma ändamål för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

22:o) Kungl. Maj:t har (punkt 23) föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att såsom bidrag till iståndsättande och förstärkning av hamnen vid Abbekås i enlighet med av departementschefen förordad förslag må användas det av riksdagen till iståndsättande av nämnda hamn för år 1908 anvisade anslaget å 15,000 kronor; *dels ock* såsom bidrag till statsunderstödda fiskehamnar för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till sid. 40—43 av åberopade statsrådsprotokollet.

I en inom andra kammaren av herr A. Törnkvist i Karlskrona väckt motion, nr 132, har hemställts, att riksdagen måtte a) medgiva, att av anslaget till statsunderstödda fiskehamnar ett belopp av högst 40,000 kronor måtte få användas under budgetåret 1927—1928 för iordningställande av tilläggsplatser för fiskebåtarna vid Torsö fiskläge i Blekinge, samt b) såsom bidrag till statsunderstödda fiskehamnar för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 190,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionären anført till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat äro utredningar för anslags tilldelande slutförda beträffande sex hamnar, motsvarande ett statsbidrag av 372,172 kronor, varjämte undersökningarna äro nära avslutade beträffande ytterligare ett par hamnar. Förutom dessa hamnföretag äro emel-

Utskottets
yttrande.

Statsunder-
stödda
fiskehamnar.

[23.]

lertid ett mycket stort antal planerade, för vilkas utförande kostnaderna beräknats till 5,000,000 kronor.

För budgetåret 1927—1928 har därför styrelsen hemställt om ett anslag av 300,000 kronor.

Därutöver har styrelsen begärt anvisande av medel för iståndsättande av hamnen vid Abbekås enligt upprättat förslag (alternativ II). Kostnaderna härför beräknas till 156,800 kronor, av vilket belopp intressenterna skulle bidra med 10 % eller 15,680 kronor.

Departementschefen, som ansett hamnanläggningen vid Abbekås böra komma till utförande, på sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit, har förordat, att ett år 1907 av riksdagen i anledning av inträffad stormskada å hamnen anvisat anslag av 15,000 kronor, vilket anslag sedermera icke kommit att tagas i anspråk för sitt ändamål, i första hand måtte disponeras för ändamålet och att därutöver erforderliga medel skulle beredas från anslaget till statsunderstödda hamnar. Vad sistnämnda anslag beträffar har departementschefen ansett sig icke kunna tillstyrka så stort belopp för nästkommande budgetår, som av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äskats, utan förordat anslaget bestämmade till 150,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Beträffande den av herr Törnkvist väckta motionen om anslag för fiskeplatser vid Torsö fiskeläge i Blekinge får utskottet hänvisa till sina tidigare vid 1924 och 1926 års riksdagar i detta ämne gjorda uttalanden. Förevarande fråga torde, såsom utskottet tidigare anfört, böra komma under vederbörligt bedömande i samband med övriga överväganden rörande behovet av liknande anläggningar på olika platser; mot att anslag för ändamålet skulle på enskild motion av riksdagen anvisas, måste utskottet nu liksom tidigare ställa sig avvisande.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må,

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att såsom bidrag till iståndsättande och förstärkning av hamnen vid Abbekås i enlighet med ett av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 4 januari 1927 förordat förslag må användas det av riksdagen till iståndsättande av nämnda hamn för år 1908 anvisade anslaget å 15,000 kronor;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Törnkvists i Karlskrona i ämnet väckta motion (II: 132), i vad densamma skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, såsom *bidrag till statsunderstödda fiskehamnar* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

23:o) Under punkt 24 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels till undersökningar och upprättande av arbetsplaner för sådana fiskehamnar, som äro avsedda att antingen utföras såsom statens fiskehamnar eller erhålla statsbidrag från anslaget till statsunderstödda fiskehamnar, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor, dels ock besluta, att beträffande undersökning, vartill förrättningsman förordnats efter den 30 juni 1927, skola för åtnjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag gälla de av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 4 januari 1927 förordade villkor.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 43—45 av åberopade statsrådsprotokollet.

Departementschefen har vid anmälan av förevarande anslagsäskande yttrat följande:

»Enligt vad jag inhämtat, funnos å ifrågavarande anslag om tillhoppa 175,000 och 59,000 kronor den 1 oktober 1926 reservationer om respektive 149,646 och 12,556 kronor. För tiden intill utgången av innevarande budgetår beräknas av nämnda anslag komma att utbetalas respektive 12,000 och 9,000 kronor. Av anslaget till undersökningar för statsunderstödda fiskehamnar skulle alltså vid ingången av nästkommande budgetår återstå endast omkring 3,500 kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppskattar medelsbehovet under budgetåret 1927—1928 för vart och ett av ifrågavarande två ändamål till omkring 10,000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för undersökningar för statsunderstödda fiskehamnar må framhållas, att då i framtiden nya fiskehamnar och förbättringar av äldre fiskehamnar i regel torde komma till stånd med bidrag från anslaget till statsunderstödda fiskehamnar, medel till undersökningar för sådana fiskehamnar alltjämt torde erfordras. Då vid sådant förhållande ovanberörda avsevärda reservation å anslaget till undersökningar m. m. för statens fiskehamnar icke annat än till en mindre del lär komma att tagas i anspråk för sitt ändamål, synes det ur budgetteknisk synpunkt lämpligast, att för detta ändamål icke längre bibehålles ett särskilt anslag, utan att ett gemensamt anslag upptages för samtliga fiskehamnsundersökningar. Härvid torde lämpligen böra förfaras så, att vad av ovanberörda reservation å 149,646 kronor icke erfordras för dess ändamål under innevarande budgetår eller förslagsvis 135,000 kronor i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföres på inkomstsidan under rubrikerna »I anspråk tagna kapitaltillgångar, reservationer å anslag för verkliga utgifter» samt att under verkliga utgifter, sjätte huvudtiteln, för samma budgetår anvisas ett reservationsanslag till undersökningar och upprättande av arbetsplaner för statens fiskehamnar och statsunderstödda fiskehamnar. Skulle vid innevarande budgetårs utgång, efter det nyssnämnda belopp 135,000 kronor tagits i anspråk, förefinnas några reservationer på de båda äldre anslagen, torde dessa böra överföras till det nya anslaget och disponeras i enlighet med de för sistnämnda anslag gällande grunder. I enlighet härmed har chefen för finansdepartementet i förslaget till riksstat för budgetåret 1927—1928 bland inkomsterna under ovannämnda rubriker upptagit ett belopp av 135,000 kronor. Vad beträffar storleken av det nya anslaget, så enär under rådande förhållanden några större anslag till fiskehamnsbyggnader under den närmaste tiden knappast torde kunna ifrågasättas, lär endast ett mindre antal fiskehamnar komma till utförande. Återhållsamhet synes därför böra iakttagas beträffande undersökningar för fiskehamnar, vilka torde böra avse allenast sådana arbeten,

Undersökningar m. m. för statens fiskehamnar och statsunderstödda fiskehamnar.

[24.]

varav ett trängande behov föreligger. Med hänsyn härtill och då reservationer å de nuvarande undersökningsanslagen torde komma att föreligga vid nästkommande budgetårs början, anser jag mig icke kunna förorda, att det ifrågasatta nya anslaget bestämmes till högre belopp än 10,000 kronor.

I fråga om det nuvarande anslaget till undersökningar m. m. för statsunderstödda fiskehamnar må erinras, att i syfte att för framtiden minska belastningen å anslaget och samtidigt ernå en välbehörlig sovring av framställningarna om undersökningar för fiskehamnsbyggnader år 1925 med riksdagens medgivande vidtogs den förändringen i fråga om villkoren för åtnjutande av bidrag från anslaget, att vederbörande intressenter i företag, vartill förrättningsman icke förordnats före den 1 juli 1925, skola bestrida förutom, liksom tidigare, kostnaderna för hantlangning m. m. även lägst en tiondel och högst en tredjedel av övriga undersökningskostnader. Jämväl för det nu ifrågasatta anslaget torde liknande villkor böra stadgas och detta icke blott i fråga om undersökningar för blivande statsunderstödda fiskehamnar utan jämväl beträffande undersökningar för hamnar, avsedda att utföras såsom statens fiskehamnar. Det synes nämligen beträffande sistnämnda slag av fiskehamnar rimligtvis kunna förväntas, att vederbörande ådagalägga så mycket intresse för företaget, att de åtminstone gälda en mindre del av undersökningskostnaden. Därvid torde dock undantag böra göras beträffande sådana undersökningar, vilka avse revidering av före den 1 juli 1927 upprättade arbetsplaner för blivande statens fiskehamnar.»

Utskottets
yttrande.

Under åberopande av vad departementschefen i ämnet anført får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) till undersökningar och upprättande av arbetsplaner för sådana fiskehamnar, som äro avsedda att antingen utföras såsom statens fiskehamnar eller erhålla statsbidrag från anslaget till statsunderstödda fiskehamnar, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor;

b) besluta, att beträffande undersökning, vartill förrättningsman förordnats efter den 30 juni 1927, skola för åtnjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag gälla de av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 4 januari 1927 förordade villkor.

24:o Kungl. Maj:t har (punkt 25) föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnader för större reparations- och muddringsarbeten å statens fiskehamnar och statsunderstödda fiskehamnar för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 46—48 i åberopade statsrådsprotokollet.

[25.]

Till bestridande av kostnader för större reparations- och muddringsarbeten å statens fiskehamnar och från och med budgetåret 1926—1927 jämväl å statsunderstödda fiskehamnar har riksdagen för budgetåren 1923—1927 anvisat tillhoppa 80,000 kronor, därav för budgetåret 1926—1927 20,000 kronor. Med förevarande anslag är avsett att bekosta sådana större reparations- och muddringsarbeten å nämnda fiskehamnar, som kunna anses gå utöver det normala underhållsarbetet.

Reparation av
större skador
å statens
fiskehamnar
och stats-
understödda
fiskehamnar.

Intill utgången av budgetåret 1925—1926 hava för ifrågavarande ändamål disponerats tillhopa 56,552 kronor 34 öre. Inklusive den uppkomna behållningen, 3,447 kronor 66 öre, fanns sålunda för innevarande budgetår tillgängligt ett belopp av 23,447 kronor 66 öre. Med hänsyn, bland annat, till förestående arbeten vid Östra Torps fiskehamn och då numera även den på staten belöpande andelen av nu avsedda reparationer av de statsunderstödda hamnarna skola bestridas av förevarande anslag, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett anslaget böra för nästkommande budgetår höjas med förslagsvis 10,000 kronor till 30,000 kronor.

Departementschefen har funnit höjningen av ifrågavarande anslag böra begränsas till 5,000 kronor, vadan detsamma föreslås bliva uppfört i riksstaten med 25,000 kronor.

I sammanhang med förevarande ärende har departementschefen för Kungl. Maj:t anmält en från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ingången framställning rörande reparation av uppkommen skada å Hanö fiskehamn sydost om Sölvesborg. I anledning av berörda framställning har departementschefen förklarat sig ämna hos Kungl. Maj:t, tillstyrka att, därest riksdagen icke har något att däremot erinra, Hanö fiskehamn skall beträffande iståndsättande av skada å hamnen vara likställd med statens fiskehamnar.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot departementschefens förslag beträffande iståndsättandet av hamnanläggningen vid Hanö, vilken anläggning nästan helt och hållet utförts på statens bekostnad och till vilken staten är ägare. Givetvis bör vid bifall till förslaget någon förändring icke inträda i lotsverkets nuvarande skyldighet att till en tiondel bidraga till underhållskostnaderna.

Det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, 25,000 kronor, till bestridande av kostnader för reparation av större skador å statens egna och statsunderstödda fiskehamnar har utskottet ansett sig böra tillstyrka och hemställer därför utskottet,

att riksdagen må till bestridande av kostnader för större reparations- och muddringsarbeten å statens fiskehamnar och statsunderstödda fiskehamnar för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

Vägunderhållet och skjutsväsendet.

25:o) Kungl. Maj:t har (punkt 26) föreslagit riksdagen dels höja det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet, nu 5,500,000 kronor, med 3,000,000 kronor till 8,500,000 kronor, att med 4,000,000 kronor direkt utgå av automobilskattemedel, dels ock medgiva, att från förevarande anslag må utgå tilläggsbidrag, som avses i 9 § i lagen den 13 juni 1919 om ödebygdsvägar.

*Utskottets
yttrande.*

*Bidrag till
vägunder-
hållet på
landet.*

[26.]

Beträffande Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

*Kostnad för
vägdelningar.*

[27.]

26:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27) hemställer utskottet,

att riksdagen må för *bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra förslagsanslag av 2,000 kronor.

*Understöd åt
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.*

[28.]

27:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 28) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

*Svenska väg-
föreningen.*

[29.]

28:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkt 29 framställda förslag, vilket innebär, att statens understöd till svenska vägföreningen skulle för budgetåret 1927—1928 utgå med samma belopp som för innevarande budgetperiod eller 33,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *understöd åt svenska vägföreningen* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 33,000 kronor.

*Bidrag till
skjutsentreprenader.*

[30.]

29:o) Kungl. Maj:t har (punkt 30) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till skjutsentreprenader, nu 390,000 kronor, med 160,000 kronor till 230,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 54—55 i återropade statsrådsprotokollet.

Det ordinarie anslaget till bidrag till skjutsentreprenader var för vart och ett av budgetåren 1923—1925 upptaget med 500,000 kronor. Då till följd av automobiltrafikens utveckling ett avsevärt antal skjutsanstalter indragits, beräknades på grundval av uppgifter från länsstyrelserna anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1925—1926 till omkring 390,000 kronor. I anslutning härtill nedsattes därför anslaget för budgetåret 1925—1926 till 390,000 kronor, med vilket belopp anslaget utgår jämväl under innevarande budgetår.

Utbetalningarna från anslaget, som under budgetåret 1923—1924 uppgingo till omkring 712,000 kronor, hava också sedermera betydligt nedgått, i det att de under budgetåret 1924—1925 utgjorde omkring 434,000 kronor och under budgetåret 1925—1926 omkring 368,000 kronor.

Av utredningen i ärendet inhämtas, att länsstyrelserna på anmodan haft att verkställa undersökning rörande möjligheterna att för framtiden ytterligare nedbringa det allmännas utgifter för skjutsväsendet. Av denna under-

sökning har framgått, att under de härefter närmast följande åren, då i de flesta län nu gällande skjutsentreprenadavtal utgå, ytterligare ett stort antal skjutsanstalter torde komma att indragas samt att anspråken på statsbidrag till skjutsväsendet ytterligare nedgått, så att de belopp, som erfordras för gäldande under budgetåret 1927—1928 av på statsverket belöpande andel av entreprenadbidragen till skjutsanstalterna i riket, beräknas uppgå till allenast omkring 230,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till *bidrag till skjutsentreprenader*, nu 390,000 kronor, med 160,000 kronor till 230,000 kronor.

30:o) Kungl. Maj:t har (punkt 31) föreslagit riksdagen att till bestridande av utgifter för registrering av automobiler m. m. för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra förslagsanslag av 10,000 kronor.

Registrering
av automobiler m. m.

[31.]

Beträffande utredningen hänvisas till sid. 55—56 i statsrådsprotokollet.

Till bestridande av utgifter för registrering av automobiler har riksdagen för innevarande budgetår anvisat ett extra förslagsanslag av 10,000 kronor.

Av anslaget bestridas i första hand kostnaderna för det centralregister över motorfordon, från vilket vederbörande polis- och andra myndigheter kunna inhämta erforderliga upplysningar rörande alla inom landet registrerade automobiler och som möjliggör en enhetlig överblick i olika avseenden över det för landets hela samfärdsel- och vägväsen nu så viktiga automobilbeståndet. Vidare gäldas från anslaget utgifter för anskaffande av liggare och blad till automobilregistren hos länsstyrelserna ävensom för tryckning av olika för automobilväsendet erforderliga blanketter, ersättning till den räkenskapsförare hos överståthållarämbetet, som handhar uppbörden av registreringsavgifter för motorfordon, kostnaderna för s. k. besiktningsskyltar och slutligen utgifter för upplysningsverksamhet rörande trafikregler och till motverkande av alkoholmissbruk hos automobilförare.

Enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag skulle sålunda det för ifrågasvarande ändamål erforderliga anslaget i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföras med samma belopp som för innevarande budgetperiod. Emellertid är avsikten att med medel från detta anslag jämväl bekosta tryckning av de blanketter, som erfordras på grund av de den 12 november 1926 utfärdade bestämmelserna angående viss uppgiftsskyldighet beträffande motorredskap.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran emot Kungl. Maj:ts förvarande förslag, hemställer,

att riksdagen må till *bestridande av utgifter för registrering av automobiler m. m.* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra förslagsanslag av 10,000 kronor.

Byggnadsväsendet.

Byggnads-
styrelsen.
[32.]

31:o Kungl. Maj:t har (punkt 32) föreslagit riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till byggnadsstyrelsen med oförändrat belopp, 256,300 kronor.

I fråga om utredningen i ärendet torde få hänvisas till sid. 57—59 i åberopade statsrådsprotokollet.

Det ordinarie förslagsanslaget till byggnadsstyrelsen är från och med budgetåret 1925—1926 bestämt till 256,300 kronor. I sistnämnda anslagsbelopp ingår en post å 67,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Utöver det ordinarie anslaget har riksdagen till upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet sedan flera år tillbaka anvisat ett extra anslag, senast för budgetåret 1926—1927 till belopp av 80,500 kronor. Sistnämnda anslag är avsett till avlöningar, i den mån den ordinarie anslagsposten icke förslår, till icke-ordinarie befattningshavare och tillfälliga arbetsbiträden å styrelsens samtliga byråer utom byggnadsbyrån.

I skrivelser till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1926 har byggnadsstyrelsen gjort framställningar om anslag till styrelsen för budgetåret 1927—1928.

Styrelsen har därvid förnyat sina nästlidet år framlagda men då i statsverkspropositionen avstyrkta förslag om ökning av antalet befattningshavare hos styrelsen. Enligt dessa förslag skulle antalet av följande ordinarie befattningar hos styrelsen ökas, nämligen antalet kanslibiträden från 1 till 3, expeditionsvakter från 1 till 2 och kontorsbiträden från 2 till 4, vilket skulle föranleda en höjning av det ordinarie förslagsanslaget till byggnadsstyrelsen med 15,252 kronor till 271,552 kronor eller i runt tal 271,500 kronor. Vidare skulle två nya icke-ordinarie befattningshavare anställas, nämligen dels ett kvinnligt biträde med lön av 2,520 kronor å kulturhistoriska byrån, vilken för utförande av rit- och skrivarbeten äger tillgång till endast ett ordinarie kanslibiträde, och dels utöver den nuvarande telefonisten ytterligare en dylik befattningshavare med lön av 2,052 kronor.

Kostnaden för avlöningar till nuvarande icke-ordinarie personal å styrelsens samtliga byråer med undantag av byggnadsbyrån beräknas av styrelsen för nästkommande budgetår till i runt tal 129,500 kronor mot 127,500 kronor för motsvarande personal under innevarande budgetår. Ökningen är beroende på tillkommande ålderstillägg.

För bestridande av kostnader för gratifikationer åt tjänstgörande arkitekter utom stat, avlöning åt den tekniske inspektören för kungl. teatrarna och tillfällig skrivhjälp m. m. beräknar styrelsen ett belopp av 20,000 kronor.

Samtliga kostnader för icke-ordinarie personal m. m. skulle sålunda enligt styrelsens förslag för budgetåret 1927—1928 uppgå till i runt tal 154,000 kronor. Då den för ändamålet i det ordinarie anslaget till byggnadsstyrelsen

upptagna posten uppgår till 67,000 kronor, skulle således för nästkommande budgetår erfordras ett extra förstärkningsanslag av 87,000 kronor. I händelse av bifall till styrelsens framställning om ökning av antalet ordinarie tjänster skulle emellertid anslaget kunna minskas till 74,500 kronor.

Beträffande byggnadsstyrelsens medelsbehov för nästkommande budgetperiod yttrar departementschefen följande:

»Vad angår styrelsens förslag om ökning av antalet ordinarie befattningar inom styrelsen, så torde, även om det får anses styrkt, att stadigvarande behov föreligger av personal för de göromål, varom här är fråga, dessa göromål med hänsyn till pågående besparingsutredningar tills vidare alltså kunna förrättas av icke-ordinarie befattningshavare.

Beträffande den icke-ordinarie personalen torde en viss förstärkning vara erforderlig särskilt med hänsyn till behovet av ytterligare en person för skötsel av telefonexpeditionen. Jag anser mig dock icke för närvarande kunna förorda större förhöjning av anslaget än som motsvarar en ytterligare arbetskraft i kontorsbiträdesgraden. Vad styrelsen i övrigt anfört i fråga om behovet av anslag till icke-ordinarie personal har icke givit mig anledning till erinran.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle för icke-ordinarie personal m. m. för budgetåret 1927—1928 avses ett belopp av 151,500 kronor, varav 84,500 kronor skulle anvisas såsom extra förstärkningsanslag.»

Utskottet, som delar dem av departementschefen uttalade uppfattningen att med ökning av antalet ordinarie befattningshavare bör tills vidare anstå, har ansett sig böra tillstyrka, att till avlöningar åt icke-ordinarie personal medel ställas till byggnadsstyrelsens förfogande i av departementschefen föreslagen omfattning. Under förevarande punkt hemställer alltså utskottet,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till byggnadsstyrelsen med oförändrat belopp, 256,300 kronor.

32:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33) och under återopande av vad utskottet under nästföregående punkt anfört, hemställer utskottet,

*Byggnads-
styrelsens
verksamhet.*

att riksdagen må till upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 84,500 kronor.

[33.]

33:o) På grund av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34) hemställer utskottet,

att riksdagen må till avlöning av länsarkitekter för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 47,000 kronor.

*Läns-
arkitekter.*

[34.]

34:o) Under punkt 35 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföra det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer med oförändrat belopp, 500,000 kronor.

*Byggnader
och repara-
tioner.*

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 62—66 i återopade statsrådsprotokoll.

[35.]

Det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer, som för budgetåret 1925—1926 var uppfört med 450,000 kronor, har med hänsyn till ökningen av kronans under byggnadsstyrelsens vård ställda fastighetsbestånd för budgetåret 1926—1927 höjts till 500,000 kronor. Därjämte har till förstärkning av nämnda anslag för samma budgetår anvisats ett extra anslag av 600,000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår har byggnadsstyrelsen, såsom framgår av den i ärendet lämnade utredningen, icke ifrågasatt någon ökning av det ordinarie anslaget till byggnader och reparationer.

Vad däremot angår den förstärkning av ifrågavarande ordinarie anslag, som oundgängligen vore nödig, har styrelsen efter verkställd utredning kommit till det resultat, att för samma budgetår erfordrades ett extra anslag av 625,000 kronor. Till detta belopp borde läggas en summa av 50,000 kronor, avsedd för bestridande av fortsatta reparationskostnader å Kalmar och Läckö slott.

Häruöver har emellertid byggnadsstyrelsen ansett ett belopp av 195,000 kronor böra för nämnda budgetår beredas för vissa fasadreparationer å kronans byggnader i Stockholm. Härom har styrelsen i sin framställning i ämnet till Kungl. Maj:t yttrat följande:

Byggnadsstyrelsen hade tidigare kraftigt betonat, att de år efter år vidtagna inknappningarna av de medel, som styrelsen ansett erforderliga för en fullt nöjaktig vård av de styrelsen anförtrodda egendomarna, nödvändiggjort undanskjutande av åtskilliga åtgärder, som måste räknas till normalt underhåll. I ovanberörda skrivelse den 15 september 1925 omnämnde styrelsen en hel del sådana åtgärder, av vilka särskilt voro att märka åtskilliga fasadreparationer, då givetvis det yttre underhållet av byggnaderna i första hand måste eftersättas. Sålunda angävos följande fasader vara i behov av reparation, nämligen till gamla kungshuset, kammarrättens hus, huset Birger Jarls torg 11 (mot Mälaren), gymnastiska centralinstitutet, tekniska högskolans gamla kemibyggnad, ecklesiastikdepartementets byggnad, tekniska skolan (mot gården) och generalstabens förra hus å Riddarholmen (norra och västra fasaderna). Vid uppgörande av generalplanen för budgetåret 1926—1927 hade styrelsen tänkt sig möjligheten av att medtaga om icke alla så dock flertalet av ovannämnda reparationsarbeten. Emellertid visade det sig sedermera omöjligt att i generalplanen inrymma mera än ett par av de minst kostsamma fasadreparationerna, nämligen huvudfasaden till ecklesiastikdepartementets byggnad och gatufasaderna till gymnastiska centralinstitutet, vilka båda arbeten utförts under sommaren 1926. Utom de redan föregående år anmälda fasaderna ansåge sig styrelsen nu böra framhålla, att även följande byggnader tarvade reparationer å fasaderna, nämligen lantmäteristyrelsens hus, pensionsstyrelsens hus (gårdsfasaderna till Engelbrekts-gatan 5), bergsskolan vid gamla tekniska högskolan, karolinska institutets byggnader, ecklesiastikdepartementets byggnads sidofasader, gymnastiska centralinstitutets fasader mot främre gården, byggnaden vid Sergelgatan 1, musikaliska akademiens gårdsfasader, gamla norra riksbankshusets fasader mot gränderna, byggnaden i kvarteret Grönlandet södra (gatufasaderna), gamla skoghögskolan (södra och östra fasaderna), Kungl. biblioteket och egendomen nr 1 i kvarteret Lejonet (f. d. arvfurstens palats). Av dessa borde Kungl. bibliotekets fasader lämpligen repareras i samband med färdig-

ställandet av tillbyggnaderna, vilket beräknades ske under nästa budgetår, medan däremot fasaderna till f. d. arvfurstens palats torde böra anstå till dess grundförstärkningsarbetena för denna byggnad vore utförda. Dessa arbeten syntes åter lämpligen böra vidtagas samtidigt med grundläggningen för den nya riksbron, vilket arbete beräknades kunna påbörjas tidigast under våren 1927. Sistnämnda fasadreparationsarbete vore för övrigt inräknat i kostnaden för det förslag till anordnande av förbättrade lokaler för utrikesdepartementet m. m., som styrelsen med skrivelse den 27 november 1925 framlagt för Kungl. Maj:t.

Oaktat behov föreläge att snarast igångsätta samtliga nu nämnda fasadreparationer, hade styrelsen dock tänkt sig möjligheten av att uppdelade desamma på två budgetår. Utan motsvarande ökning av anslaget till byggnader och reparationer såge sig emellertid styrelsen icke i stånd att inom rimlig tid utföra ifrågavarande arbeten, vilkas uppskjutande, såsom nämnts, varit en följd av de vidtagna anslagsinknappningarna. Styrelsen vore alltså nu nödsakad att för dessa särskilda ändamål göra framställning om ökning av det ordinarie anslagets förstärkningsanslag.

För budgetåret 1927—1928 skulle följande fasadreparationer komma till utförande, nämligen å Kungl. biblioteket, Birger Jarls torg nr 11 (mot Mälaren), tekniska högskolans gamla kemibygnad, tekniska skolan (mot gården), generalstabens hus å Riddarholmen och karolinska institutets byggnader.

Med iståndsättandet av fasaderna till dessa byggnader kunde nu ej längre anstå. Fasadytorna befunne sig, såsom var och en lätteligen kunde övertyga sig, i ett synnerligen bedrövligt skick, ovärdigt en kronans byggnad. Ju längre dylika fasadreparationer uppskötes, desto högre kostnader droge arbetena, då de slutligen komme till utförande.

Enligt inom styrelsen verkställda beräkningar skulle de för budgetåret 1927—1928 avsedda fasadreparationerna draga en kostnad av tillhoppa 195,000 kronor.

Hela det för budgetåret 1927—1928 erforderliga extra anslaget skulle alltså bli 625,000 + 50,000 + 195,000 kronor eller 870,000 kronor.

Vid den sålunda gjorda anslagsberäkningen hade styrelsen utgått ifrån att jämväl för budgetåret 1927—1928 särskilda medel komme att vara tillgängliga till bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder.

Departementschefen, som icke haft något att erinra mot byggnadsstyrelsens förslag i fråga om anslag under budgetåret 1927—1928 för restaurering av Kalmar och Läckö slott, har beträffande de av styrelsen till byggnader och reparationer äskade anslagsbeloppen i sin helhet anfört följande:

»För byggnader och reparationer har byggnadsstyrelsen för budgetåret 1927—1928 äskat tillhoppa 1,370,000 kronor, vilket innebär en ökning från det för innevarande budgetår tillgängliga beloppet, 1,100,000 kronor, med 270,000 kronor. Av denna ökning är större delen eller 195,000 kronor betingad av numera oundvikliga fasadreparationer å flera av kronans hus i Stockholm. Ehuru de rådande förhållandena ställa stora krav på sparsamhet i fråga om statens utgifter, finner jag mig med hänsyn till vad styrelsen beträffande berörda fasadreparationer anfört nödsakad tillstyrka, att för byggnader och reparationer för nästkommande budgetår anvisas anslag till högre belopp än nu är bestämt eller — inberäknat ovan av mig förordade belopp för restaurering av Kalmar och Läckö slott — 1,300,000 kronor. Från det sålunda förordade anslaget torde jämväl böra med högst 5,500 kronor bestridas kostnaderna för vissa ändringsarbeten för beredande av ökat lokalutrymme åt länsstyrelsen i Västernorrlands län, varom framställning den 12 juli 1926 gjorts av nämnda länsstyrelse.

Av berörda belopp, 1,300,000 kronor, torde 500,000 kronor böra beräknas såsom ordinarie anslag och återstoden eller 800,000 kronor anvisas såsom förstärkningsanslag. Beträffande sistnämnda belopp gör jag framställning under nästföljande punkt.»

*Utskottets
yttrande.*

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär en avsevärd höjning av de anslag, som under innevarande budgetår beviljats till byggnader samt reparationer av statens fastigheter. Av den i ämnet lämnade utredningen framgår emellertid, att flera staten tillhöriga byggnader äro i sådant tillstånd, att man icke längre torde böra dröja med att igångsätta erforderliga reparationsarbeten. Med hänsyn härtill har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande i av departementschefen föreslagen omfattning. Under förevarande punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppföra det ordinarie reservationsanslaget till *byggnader och reparationer* med oförändrat belopp, 500,000 kronor.

*Förstärkning
av anslaget
till byggnader
och repara-
tioner.*

[36.]

35:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 36) och under hänvisning till vad utskottet anfört under nästföregående punkt får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *förstärkning av anslaget till byggnader och reparationer* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 800,000 kronor.

*Yttre restaurering
av Stockholms
slott.*

[37.]

36:o) Med förmälan, att utskottet icke haft något att erinra mot att av det utav Kungl. Maj:t under punkt 37 äskade fortsättningsanslaget, 175,000 kronor, för yttre restaurering av Stockholms slott ett belopp av 3,000 kronor må tagas i anspråk för fortsatt bedrivande av kulturhistoriska undersökningar i samband med restaureringsarbetena, hemställer utskottet,

att riksdagen må för arbetena med *yttre restaurering av Stockholms slott* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 175,000 kronor.

*Ändrings- och
reparations-
arbeten m. m. i
Rosenhaneska
huset och
gamla kungs-
huset.*

[38.]

37:o) Kungl. Maj:t har (punkt 38) föreslagit riksdagen *dels* för ändrings- och reparationsarbeten m. m. i Rosenhaneska huset för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 159,000 kronor, *dels ock* för påbörjande av dylika arbeten m. m. i gamla kungshuset för samma budgetår anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Beträffande utredningen får utskottet hänvisa till sid. 67—77 i åberopade statsrådsprotokollet.

Genom beslut den 6 mars 1925 angående dispositionen av den nya ämbetsbyggnaden i kvarteret Kandidaten i Stockholm föreskrev Kungl. Maj:t, att i nämnda byggnad skulle beredas lokaler för vissa ämbetsverk och stats-

institutioner, bland dem generalstaben, vilken då disponerade det s. k. Rosenhaneska huset med adressnummer Birgerjarlstorg 10 å Riddarholmen.

Med skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 november 1925 framlade byggnadsstyrelsen ett förslag, enligt vilket statskontoret skulle förläggas till Rosenhaneska huset samt detta ämbetsverks lokaler i det s. k. gamla kungshuset med adressnummer Birgerjarlstorg 16 skulle användas till beredande av dels ökade utrymmen för de till denna byggnad jämväl förlagda Svea hovrätt och kammarkollegium och dels lokal åt krigshovrätten, och hemställde styrelsen, att för utförande av de för dessa ändamål erforderliga ändrings- och reparationsarbeten m. m. i Rosenhaneska huset och gamla kungshuset måtte för budgetåret 1926—1927 anvisas 198,000 respektive 320,000 kronor.

Berörda förslag föranledde emellertid icke framställning till 1926 års riksdag.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 augusti 1926 har byggnadsstyrelsen meddelat, att generalstaben inflyttat i de nya lokalerna i ämbetsbyggnaden i kvarteret Kandidaten. Då Rosenhaneska huset alltså står oanvänt, har styrelsen hemställt om vidtagande av åtgärder för genomförande av ovanberörda, av styrelsen år 1925 framlagda förslag.

Enligt styrelsens sistberörda framställning skulle lokaler i nämnda fastighet iordningställas för statskontoret. Sedan statskontoret inflyttat i Rosenhaneska huset, skulle ämbetsverkets lokaler i gamla kungshuset uppdelas mellan de kvarboende Svea hovrätt och kammarkollegium. I samband med de ändringsarbeten, som betingades av den förändrade lokaldispositionen i gamla kungshuset, skulle ock värmeledning anordnas i hela egendomen samt byggnaden underkastas erforderlig in- och utvändig reparation.

Kostnaderna för inredningsarbetena i Rosenhaneska huset har av byggnadsstyrelsen beräknats till 198,000 kronor och för anordnande av värmeledning och övriga arbeten i gamla kungshuset till 320,000 kronor. Av sistnämnda belopp skulle 125,000 kronor belöpa på arbetet med införande av värmeledning.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t av förevarande ärende har departementschefen anfört följande:

»Det synes mig uppenbart, att en så avsevärd tillgång på ämbetslokaler, som Rosenhaneska huset utgör, icke bör stå utan användning utan snarast möjligt utnyttjas, helst ett starkt behov av vidgade utrymmen föreligger för flera ämbetsverk. Åtgärder i sådant syfte torde därför böra utan dröjsmål vidtagas, även om därigenom ganska avsevärda och under rådande förhållanden känbara utgifter måste åsamkas statsverket.

I sin stora plan rörande tillgodoseendet av statens lokalbehov i Stockholm hava byggnadssakkunniga föreslagit, att Rosenhaneska huset skulle disponeras av riksarkivet. Onekligt är, att detta ämbetsverk är i stort behov av lokalutvidgning. Emellertid kan det ifrågasättas, huruvida det är nödvändigt, att riksarkivet är förlagt å Riddarholmen, helst arkivets nuvarande byggnad är mindre lämplig för sitt ändamål. Men även om riksarkivet anses böra kvarstanna å Riddarholmen, skulle en utvidgning av dess lokaler med Rosenhaneska huset, eventuellt också med en intill liggande byggnad, knappast utgöra någon lycklig lösning av arkivets lokalfråga, då Rosenhaneska huset

i sitt nuvarande skick icke kan anses tjänligt som lokal för ett enligt moderna fordringar anordnat riksarkiv och även efter en genomgripande och dyrbar omdaning likväl skulle vara olämpligt på grund av svårigheten att anordna tillfredsställande förbindelse med riksarkivets nuvarande byggnad.

En lösning av riksarkivets lokalfråga torde alltså icke böra innefatta Rosenhaneska husets användning för sådant ändamål och detta så mycket mindre, som berörda byggnad sannolikt skulle komma att i avvaktan på nämnda frågas avgörande stå obegagnad en avsevärd tid framåt. Däremot erbjuder sig nu ett lämpligt tillfälle att medelst sagda byggnad tillgodose det trängande behov av större lokaler, som otvivelaktigt föreligger för de i det närbelägna gamla kungshuset inrymda ämbetsverken Svea hovrätt, kammarkollegium och statskontoret. Det bästa sättet att ordna denna fråga torde vara, att ett av dessa verk avflyttar till Rosenhaneska huset och det därigenom ledigblivna utrymmet i gamla kungshuset fördelas mellan de två övriga verken. Beträffande frågan om vilket av dessa verk som bör avflytta synes mig utredningen i ärendet giva vid handen, att Rosenhaneska huset genom bristen på erforderligt antal lämpliga sessionsrum och genom sin rumsplan i övrigt icke utgör någon tjänlig lokal för Svea hovrätt. Då det lär dröja en avsevärd tid, innan en mera genomgripande omläggning av processförfarandet i vårt land kommer till stånd, skulle förläggning av hovrätten till nämnda byggnad, som möjligen kunde vara försvarlig, om det gällde allenast en kort tid, vara mindre välbetänkt. Jämväl för kammarkollegium skulle en förflyttning till Rosenhaneska huset medföra olägenheter, därigenom att avståndet till ämbetsverkets arkivlokaler i kammarrettens hus ökades. För båda de nu nämnda verken gäller dessutom, att Rosenhaneska huset näppeligen skulle erbjuda tillräckliga lokaler. Däremot synes Rosenhaneska husets upplåtande och inredande i enlighet med byggnadsstyrelsens senast utformade förslag till lokal för statskontoret icke förorsaka detta ämbetsverk svårigheter av nyss angiven art och därigenom skulle uppenbarligen vinnas en betydande förbättring av verkets nuvarande olidliga lokalförhållanden. Härtill kommer, att genom statskontorets avflyttning från gamla kungshuset beredes möjlighet för Svea hovrätt att för alla sina avdelningar — krigshovrätten däri inberäknad — vilka för närvarande äro förlagda på tre olika ställen inom huvudstaden, erhålla tillräckliga utrymmen inom samma byggnad samt att kammarkollegium med erforderlig utvidgning av sina lokaler kan kvarstanna i önskvärd närhet av sina arkivlokaler. På grund av vad sålunda anförts anser jag mig böra förorda, att Rosenhaneska huset och gamla kungshuset disponeras i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag.

Ett genomförande av berörda förslag förutsätter givetvis åtskilliga ändrings- och inredningsarbeten i nämnda byggnader, liksom det torde bli nödvändigt att i samband därmed i dessa gamla byggnader företaga en modernisering särskilt av uppvärmningsanordningarna. Då kostnaderna för dessa arbeten, för Rosenhaneska huset 198,000 kronor och för gamla kungshuset 320,000 kronor, synas avsevärda, har jag ansett mig böra undersöka möjligheten att kunna nedbringa desamma. I sådant hänseende må erinras, att den plan rörande förändrad disposition av vissa utrymmen i ämbetsbyggnaden i kvarteret Kandidaten, som av 1926 års riksdag lämnats utan erinran och av Kungl. Maj:t godkänts den 16 april 1926, förutsatte, att de arkivlokaler, som icke kunnat beredas krigsarkivet i nämnda ämbetsbyggnad, skulle anordnas i Rosenhaneska huset huvudsakligen i bottenvåningen och i östra flygeln två trappor upp, såsom byggnadsstyrelsen vid framläggande av sitt nu förevarande förslag även ifrågasatt. Enligt vad som meddelats mig från byggnadsstyrelsen skulle genom utbyte av de för statskontoret avsedda arkivlokalerna i botten-

våningens västra flygel mot krigsarkivets nyssnämnda utrymmen i östra flygeln två trappor upp ävensom genom att ur förslaget utesluta inredandet av en tidigare planerad expeditivsvaktsbostad vissa ändringsarbeten bortfalla och därigenom kostnaderna för arbetena i Rosenhaneska huset kunna nedbringas till 159,000 kronor. Då härigenom skulle vinnas en önskvärd koncentration av de båda ämbetsverkens lokaler samt en icke oväsentlig kostnadsbesparing, torde nu ifrågavarande ändringsarbeten böra utföras i enlighet med en sålunda ändrad plan. Beträffande arbetena i gamla kungshuset har någon nedsättning i kostnaderna icke kunnat ställas i utsikt. Emellertid må framhållas, att vid genomförandet av dessa arbeten betydande utrymmen i kungshusets båda källarvåningar bliva användbara som arkivlokaler, vilka, på sätt de vid byggnadsstyrelsens framställning fogade ritningarna närmare utvisa, äro avsedda för hovrätten, kammarkollegium, riksarkivet och byggnadsstyrelsen.

De av mig sålunda förordade arbetena i Rosenhaneska huset torde böra bedrivas så, att statskontoret kan inflytta dit omkring den 1 april 1928. Hela det för nämnda arbeten erforderliga beloppet, 159,000 kronor, måste därför anvisas för budgetåret 1927—1928. Efter nyssnämnda tidpunkt skulle arbetena i gamla kungshuset vidtaga, i första hand i de av statskontoret utrymda lokalerna. Till följd av det dagliga arbetet i hovrätten måste de ändrings- och reparationsarbeten, som beröra dess lokaler, utföras i en mera långsam takt samt i större utsträckning huvudsakligen på sommaren, då några av hovrättens divisioner åtnjuta ferier. På grund härav erfordras under nästkommande budgetår för kungshuset endast ett mindre belopp, förslagsvis 20,000 kronor, för arbetenas påbörjande.»

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser att, då samtliga de i kungshuset sedan mitten av 1700-talet inrymda ämbetsverken — svea hovrätt, kammarkollegium och statskontoret — numera anses vara i behov av ökade utrymmen, lösa denna fråga genom överflyttande av ett av dessa ämbetsverk — statskontoret — till Rosenhaneska huset och delning av kungshuset mellan de båda andra ämbetsverken. Härjämte skulle företagas vissa ändrings- och reparationsarbeten i kungshuset, föranledda dels av den ändrade lokaldispositionen därstädes, dels ock av att värmeledning skulle införas i byggnaden. Kostnaderna för inrymmande i Rosenhaneska huset av statskontoret beräknas till 159,000 kronor, vilket belopp i sin helhet äskas för budgetåret 1927—1928, under det att kostnaderna för ovanberörda arbeten å kungshuset uppskattas till 320,000 kronor, varav emellertid endast 20,000 kronor begäras för nästkommande budgetår.

Vad då till en början beträffar frågan om statskontorets överflyttande till Rosenhaneska huset, bör först erinras, att de s. k. statens byggnadssakkunniga i sitt den 18 maj 1925 avgivna betänkande framlagt en helt annan plan för ordnande av de i kungshuset inrymda ämbetsverkens lokalbehov. Rosenhaneska huset borde enligt de sakkunniga disponeras för riksarkivets framtida behov av utvidgade lokaler, men det kunde också ifrågasättas, att nämnda byggnad användes för beredande av provisoriska lokaler för hovrätten i avbidan på processreformens genomförande. Kungshuset skulle då disponeras för kammarkollegium, statskontoret, regeringsrätten och lagrådet. Såväl riksarkivet som hovrätten motsatte sig emellertid i avgivna yttranden

Utskottets
yttrande.

detta förslag och Kungl. Maj:t har icke upptagit detsamma utan i stället föreslagit sakens ordnande, på sätt här ovan angivits.

Utskottet har måst ställa sig synnerligen tveksamt i fråga om lämpligheten av en sådan anordning. Den huvudinvändning, som kan göras mot densamma, är, att den innebär ett definitivt ordnande av ett komplex av lokalfrågor, på vilka inverka flera omständigheter, som ännu icke kunna med någon säkerhet överblickas, och detta för en kostnad som måste anses högst betydande. De planerade inre och yttre arbetena å de båda byggnaderna beräknas, enligt vad ovan omförmäles, draga en kostnad av tillhoppa 479,000 kronor. Läggas härtil de säkerligen icke obetydliga beloppen för möbler, mattor, gardiner m. m. i såväl Rosenhaneska huset som statskontorets nuvarande lokaler, kommer man upp till en utgiftssumma, som antagligen kommer att åtminstone icke understiga 500,000 kronor.

Vidkommande den antydda olägenheten av ett definitivt avgörande av berörda lokalfrågor bör först och främst märkas, att möjligheten till disponerande av Rosenhaneska huset för arkivändamål avskäres och frågan om uppförande av helt ny byggnad för riksarkivet — såsom ock från detta ämbetsverks sida gjorts gällande — blir aktuell och måhända svårigen låter sig avvisa. Det synes så mycket mindre lämpligt att utesluta ovanberörda möjlighet, som frågan ingalunda kan anses tillfredsställande utredd och väl torde tåla vid närmare undersökning. I varje fall kan vad hittills i saken förekommit icke anses ovedersägligen ådagalägga, att en dylik anordning icke låter sig lämpligen genomföra.

Vidare är det ofrånkomligt, att hovrättens lokalbehov måste bliva i hög grad beroende av processreformen. Dennas riktlinjer, sådana de nu äro kända, peka på ett större antal hovrätter, 7 à 9, vardera med ett fåtal divisioner, för hovrätten i Stockholm måhända endast två eller tre. Skulle en anordning i denna riktning vidtagas, är det uppenbart, att redan hovrättens nuvarande lokaler i kungshuset bliva alldeles för stora och ännu mindre tarva någon utökning. Men även om processreformen skulle bliva undanskjuten en avsevärd tid framåt eller densamma icke, vad hovrätterna beträffar, skulle bliva genomförd på ovan angivet sätt, återstår dock den alltjämt svävande frågan om inrättande av en särskild hovrätt för Norrland, en fråga beträffande vilken det ingalunda kan anses uteslutet, att den kommer att lösas genom överflyttande av ett flertal divisioner från Svea hovrätt till en Norrlandshovrätt, med härav följande minskat lokalbehov för Stockholms-hovrätten.

Att under nu angivna, ytterst ovissa förhållanden angående såväl arkivfrågan som hovrättens behov av utrymme definitivt ordna de ifrågavarande ämbetsverkens lokalfråga, synes icke tillrådligt. Det bör ock märkas, att såväl hovrätten som statskontoret bestämt motsatt sig förflyttning till Rosenhaneska huset under framhållande av att lokalerna varken i avseende å rummens storlek eller disposition lämpade sig för deras behov. Detta synes tyda på att nämnda ämbetsverks lokalförhållanden, om än otillfredsställande,

dock icke äro så svåra, att ämbetsverken icke skulle kunna för någon tid framåt bibehållas i sina nuvarande lokaler, helst om, såsom här nedan angives, möjlighet beredes till utökning av lokalerna genom ett provisoriskt upplåtande av vissa utrymmen i Rosenhaneska huset.

Övervägande skäl synas således tala för att icke nu anvisa det för statskontorets inrymmande i Rosenhaneska huset äskade anslaget.

Även om denna byggnad således enligt utskottets mening icke för närvarande bör disponeras, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, lär densamma dock i viss mån kunna tagas i anspråk för att, därest så visar sig av verkligt behov påkallat, avlasta en del av lokalsvårigheterna i kungshuset. I sådant avseende har utskottet vid besök i de till kungshuset förlagda ämbetsverken kommit till den uppfattningen, att kammarkollegii lokalförhållanden äro de jämförelsevis gynnsammaste och att ämbetsverket borde kunna tillsvidare utan allt för stor svårighet reda sig utan ökat utrymme. Däremot äro såväl statskontorets som hovrättens lokaler sådana, att det måhända kan vara behöfligt att redan nu bereda dessa verk en viss lättnad i förevarande hänseende. Härvid bör man enligt utskottets mening inskränka sig till att för minsta möjliga kostnad i Rosenhaneska huset anordna provisoriska lokaler för tillgodoseende av det mest trängande behovet av ökat utrymme. Det bör då erinras, att hovrätten redan nu sedan någon tid tillbaka har två divisioner förlagda till nämnda byggnad och det vill förefalla, som om ytterligare vissa grupper befattningshavare skulle utan någon större olägenhet för hovrättens arbete kunna få sina tjänsterum förlagda dit. Utskottet vill exempelvis peka på advokatfiskalen och skrivbiträdena, vilka senares nuvarande lokaler måste anses ganska otillfredsställande. Ej heller synes något större hinder böra möta för att fiskalerna och notarierna eller vissa av dessa befattningshavare, om så finnes av utrymmesskäl önskvärt, placeras i Rosenhaneska huset. Även från statskontoret torde en eller annan avdelning kunna överflyttas dit. Eventuellt beslut i nu antydd riktning lär böra fattas av Kungl. Maj:t efter framställning från vederbörande ämbetsverk och byggnadsstyrelsens hörande. Kostnaderna för ett ordnande i enklast möjliga form av de rum, som således kunna komma att i nämnda byggnad upplåtas, synas kunna hålla sig inom så måttligt belopp, att detsamma bör kunna bestridas av ordinarie anslaget till byggnader och reparationer. Skulle detta icke vara möjligt, lär Kungl. Maj:t kunna av till Kungl. Maj:ts disposition stående medel anvisa erforderligt belopp.

Med den provisoriska anordning, som sålunda av utskottet förordas — samtliga de i kungshuset inrymda ämbetsverkens bibehållande vid sina nuvarande lokal innehav därstädes samt eventuellt tilldelande av ytterligare utrymme i Rosenhaneska huset — vinnes en högst betydande besparing samtidigt med att åtminstone en viss lättnad i lokalsvårigheterna kan beredas, och, framför allt, möjligheten till en framtida lämpligare disposition av Rosenhaneska huset och en rationell lösning av hovrättens lokalfråga hålles öppen.

Beträffande förslaget om anslag för ändrings- och reparationsarbeten i kungshuset äro de till utförande under nästkommande budgetår avsedda arbetena beroende dels på hovrättens och kammarkollegii avsedda inflyttande i statskontorets lokaler, dels ock på de planerade värmeledningsanordningarna. Då utskottet avstyrker förändring i lokaldispositionen och icke kan finna annat än att med värmelednings införande kan tillsvida utan större olägenhet anstå, följer härav, att något särskilt anslag för nu ifrågakvarande ändamål enligt utskottets mening ej behöver beviljas. Kostnaderna för de smärre reparationer, som under alla omständigheter kunna behöva utföras i berörda lokaler, lära i vanlig ordning böra bestridas av anslaget till byggnader och reparationer.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

a) att Kungl. Maj:ts förslag om anslag för reparations- och ändringsarbeten m. m. i Rosenhaneska huset ej må av riksdagen bifallas; samt

b) att Kungl. Maj:ts framställning om anslag för påbörjande av dylika arbeten m. m. i gamla kungshuset ej heller må vinna riksdagens bifall.

*Förhyrande
av bostad åt
lands-
hövdingen
i Väster-
norrlands län.*

[39.]

38:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39) angående anslag för budgetåret 1927—1928 till förhyrande av bostad åt landshövdingen i Väster-norrlands län jämte därmed sammanhörande motioner (I: 103 och 104) rörande iståndsättning av gamla residensbyggnaden i Härnösand och nybyggnad för lantmäterikontoret i nyssnämnda län kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

*Restaurering
av Malmöhus
slott.*

[40.]

39:o) Under punkt 40 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för restaurering av Malmöhus slott för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande utredningen får utskottet hänvisa till sid. 80 och 81 i åberopade statsrådsprotokollet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har nästlidet års riksdag godkänt ett förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, och Malmö stad, å andra sidan, angående disposition av Slottsholmen i Malmö m. m. Berörda avtal innebär bland annat, att staten upplåter de å Slottsholmen i Malmö uppförda s. k. historiska byggnaderna eller Malmöhus slott till Malmö stad att användas till museum. För detta ändamål skola nämnda byggnader restaureras ut- och invändigt samt iordningställas till museum i huvudsaklig överensstämmelse med ett av länsarkitekten N. Blanck i augusti månad 1925 upprättat förslag. De egentliga restaureringsarbetena skola utföras på statens bekostnad, medan övriga arbeten skola bekostas av

staden. För påbörjande av restaureringsarbetena, vilka beräknats draga en kostnad av 312,000 kronor, har riksdagen för budgetåret 1926—1927 anvisat 50,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har nu hemställt, att för fortsättande av ifrågavarande restaureringsarbeten måtte för budgetåret 1927—1928 anvisas ett belopp av 100,000 kronor. Denna hemställan har av departementschefen blivit tillstyrkt.

Utskottet har ansett en begränsning av ifrågavarande belopp till 80,000 kronor böra kunna utan större olägenheter vidtagas. I enlighet härmed hemställer utskottet,

Utskottets
yttrande.

att riksdagen må för *restaurering av Malmöhus slott* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor. •

40:o) Kungl. Maj:t har (punkt 41) föreslagit riksdagen att för konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

Konservering
å Bohus
fästningsruin.

[41.]

Utredningen återfinnes å sid. 81—82 i åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande ärende har utskottet förehåft till behandling *dels* en inom första kammaren av herr *A. von Sneidern m. fl.* väckt motion, nr 21, *dels ock* en inom andra kammaren av herr *H. Almquist m. fl.* väckt motion, nr 156, i vilka motioner yrkats, att riksdagen måtte för konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet har riksdagen för påbörjande av konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin för budgetåret 1926—1927 anvisat ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

För budgetåret 1927—1928 har nu byggnadsstyrelsen hemställt om anvisande av samma belopp som under innevarande budgetperiod. Enär under de redan utförda arbetenas gång påträffats rester av förut icke kända murpartier inom fästningen och det med hänsyn härtill kunde ifrågasättas, huruvida icke den tidigare godkända arbetsplanen borde omläggas, har styrelsen tillika hemställt om medgivande att i samråd med riksantikvarien vidtaga de avvikelser i den fastställda arbetsplanen, som under arbetenas gång kunde befinnas erforderliga och icke ökade kostnaderna.

Departementschefen har emellertid sett sig med hänsyn till det finansiella läget nödsakad föreslå, att restaureringsarbetena tillfälligtvis avbrytas i avvaktan på bättre tider och att för nästkommande budgetår ett belopp av allenast 10,000 kronor anvisas, i syfte att de påbörjade arbetena skola kunna

framföras till en sådan punkt, att redan nedlagda medel komma till avsedd nytta. Departementschefen har tänkt sig möjligheten, att genom anlåtande av den enskilda offervilligheten i den landsända, som äger detta värdefulla minnesmärke, bidrag skall under mellantiden kunna vinnas till de fortsatta konserveringsarbetenas bekostande.

Utskottets
utlåtande.

Det förslag till konservering av Bohus fästningsruin, som godkändes av 1926 års riksdag, avsåg utförande av sådana restaureringsarbeten, som ansågos vara mest trängande till förhindrande av ruinens fortsatta förfall. Dessa arbeten skulle fortgå under en tidrymd av fem år och beräknades draga en årlig kostnad av 30,000 kronor.

Givet är, att ett avbrytande av de redan påbörjade konserveringsarbetena kan komma att äventyra möjligheten att för framtiden bevara ifrågasvarande ruin i ett med hänsyn till dess historiska betydelse värdigt skick. I betraktande av det förfall, vari densamma redan befinner sig, lär det ock kunna befaras, att ett uppskjutande av densammans restaurering kan komma att innebära, att de framtida arbetena för dess konservering bliva för statsverket avsevärt kostsammare än enligt den år 1926 beslutade planen. Om ock det för konserveringsarbetenas avbrytande anförda motivet, nämligen hänsynen till det finansiella läget, är värt allt erkännande, vill det dock synas utskottet, som om de nu igångsatta arbetena böra fullföljas i den av riksdagen beslutade omfattningen. Hinder torde härvid icke böra möta att, där så befinnes erforderligt, vidtaga de av byggnadsstyrelsen omförmälda avvikelser från restaureringsplanen, under förutsättning att dessa icke öka kostnaderna.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med bifall till de av herr von Sneidern m. fl. och herr H. Almqvist m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 21 och II: 156), må för *konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

41:o) Kungl. Maj:t har (punkt 42) föreslagit riksdagen att för beredande av förbättrade lokaler för lantmäterikontoret i Uppsala län m. m. för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 27,000 kronor.

Beträffande utredningen hänvisas till sid. 82—84 i återopade statsrådsprotokollet.

[42.]

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 mars 1920 hemställde lantmäteristyrelsen, att åtgärder måtte vidtagas för utvidgning av de lokaler, som lantmäterikontoret i Uppsala län disponerar i Uppsala slott.

Styrelsen återopade därvid en skrivelse från dåvarande förste lantmätaren i länet, vari anfördes, hurusom de åt lantmäterikontoret upplåtna lokalerna,

Förbättrade
lokaler för
lantmäteri-
kontoret i
Uppsala län
m. m.

som redan från början syntes hava tilltagits för små, sedermera blivit allt otillräckligare, så att kontorets samtliga rum — förste lantmätarens ej undantaget — måste tagas i anspråk för förvaring av arkivalier. Detta inverkade i hög grad menligt på arbetet i allmänhet men i synnerhet beträffande de göromål, som ovillkorligen krävde ostördhet. De förefintliga skåpen i lokalerna vore så strängt anlitade, att beträffande särskilt de för rullade kartor avsedda skåpen erforderlig plats för sedermera redovisade handlingar och kartor syntes i flera fall omöjlig kunna beredas. Lantmäterikontorets lokal kunde emellertid icke rymma större antal skåp än som redan funnes. Ett snart avhjälpande av den sålunda rådande bristen på utrymme vore därför ett av behovet synnerligen påkallat önskemål.

Med anledning härav har byggnadsstyrelsen den 1 december 1926 avgivit utlåtande och därvid, bland annat, anfört, att efter flera försök att ernå en lösning av denna lokalfråga ett förslag nu föreläge utarbetat rörande vidtagande av vissa anordningar, varigenom lantmäterikontoret skulle vinna icke oväsentlig förbättring i sina lokalförhållanden. Detta förslag går ut på, att vissa rum i våningen 1 trappa upp i slottet, vilka för närvarande användas såsom bostäder för två expeditionsvakter, skola övertagas av lantmäterikontoret, som dessutom erhåller tillökning genom inredande av en del nu obegagnade utrymmen, under det att de rum, som nu disponeras av lantmäterikontoret, skola inredas till bostäder åt expeditionsvakterna.

Kostnaderna för förslaget realiserande har av byggnadsstyrelsen beräknats till 25,000 kronor, därav 5,000 kronor för anordnande av värmeledning, varjämte 2,000 kronor av styrelsen avsetts såsom hyresersättning åt expeditionsvakterna, enär det blir erforderligt att under tiden för byggnadsarbetenas utförande förhyra bostäder åt dem. Styrelsen har sålunda hemställt om anvisande för ändamålet av ett anslag av 27,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må för *beredande av förbättrade lokaler för lantmäterikontoret i Uppsala län m. m.* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 27,000 kronor.

42:o) Kungl. Maj:t har (punkt 43) föreslagit riksdagen att för utvidgning av värmeledningen i landsstatshuset i Karlskrona m. m. för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 18,500 kronor.

*Utvidgning
av värmeledningen i
landsstatshuset i
Karlskrona.*

Beträffande utredningen får utskottet hänvisa till sid. 84—85 i åberopade statsrådsprotokoll.

[43.]

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 oktober 1926 har byggnadsstyrelsen hemställt, att för utökning av värmeledningen i landsstatshuset i Karlskrona samt för verkställande av vissa ändrings- och förbättringsarbeten inom samma byggnad måtte för budgetåret 1927—1928 anvisas 37,000 kronor.

I berörda skrivelse har styrelsen framhållit, hurusom för närvarande endast den norra delen av landsstatshuset i Karlskrona vore försedd med värmeledning, under det att den södra delen uppvärmdes medelst kakelugnar samt kaminer. Sedan länge hade temperaturförhållandena vintertiden i sistnämnda del av byggnaden, särskilt vad beträffade utrymmena i bottenvåningen, varit synnerligen otillfredsställande, i det att det visat sig nästan omöjligt att med nuvarande eldstäder vid inträffande starkare kyla få dessa rum uppvärmda till en jämn temperatur, vartill komme, att icke blott oset från kaminer utan även fukt och drag från väggar och golv i dessa rum måste anses göra dem snart sagt oanvändbara.

I sammanhang härmed har styrelsen föreslagit utförande av vissa ändringsarbeten. Dessa avse omläggning av golven samt isolering av ytterväggarna av rummen i bottenvåningens södra del med vissa undantag. Härjämte omfattar förslaget anordnandet av vindfång vid huvudingången och de båda ingångarna från gården, vidare anordnandet av ny trappa till tamburen i våningen 1 trappa upp samt borttagande av den till sessionssalen ledande spiraltrappan, som visat sig medföra olägenheter beträffande värmeförhållandena i bottenvåningen. Vidare skulle sessionssalen försättas i ett mera värdigt skick bland annat genom ommålning och inläggande av parkettgolv. Slutligen skulle toaletter anordnas utanför landshövdingens tjänsterum.

Kostnaderna för ifrågavarande förslags genomförande hava av styrelsen beräknats uppgå till 37,000 kronor, varav 13,800 kronor belöpa å värmeledningens utökning och därmed sammanhängande åtgärder.

Departementschefen har ansett sig böra tillstyrka förslaget om berörda lokalers förseende med värmeledning. Jämväl det ifrågasatta toaletterummet invid landshövdingens tjänsterum har syns departementschefen av behovet påkallat och nu böra komma till utförande. Vad åter beträffar övriga av byggnadsstyrelsen föreslagna ändrings- och förbättringsarbeten har departementschefen ansett behovet av dessa arbeten icke vara så trängande, att med deras utförande icke kan tills vidare anstå. Med den begränsning i de föreslagna arbetena, som sälunda av departementschefen förordats, skulle förslagets genomförande draga en kostnad av 18,5000 kronor.

Utskottets yttrande. Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer,

att riksdagen må för *utvidgning av värmeledningen i landsstatshuset i Karlskrona m. m.* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 18,500 kronor.

43:o Kungl. Maj:t har (punkt 44) föreslagit riksdagen att för vissa ändrings- och reparationsarbeten å länsresidenset och landsstatshuset i Malmö för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 64,000 kronor.

Beträffande utredningen får utskottet hänvisa till sid. 85—89 i mera-nämnda statsrådsprotokoll.

Vissa ändrings- och reparationsarbeten å länsresidenset och landsstatshuset i Malmö.

I skrivelse den 10 november 1925 framlade byggnadsstyrelsen förslag till utvidgning av länsstyrelsens i Malmöhus län ämbetslokaler i landsstatshuset samt till vissa ändringsarbeten i länsresidenset i Malmö. Byggnadsstyrelsen anförde därvid, att sedan länsstyrelsen erhållit utvidgade lokaler dels genom en av statsmakterna år 1917 beslutad påbyggnad av landsstatshuset och dels genom att år 1921 taga i anspråk den av länets lantmäterikontor tidigare disponerade lokalen i husets bottenvåning, behovet av ytterligare lokalutvidgning på grund av alltjämt växande arbetsbörda och personal gjort sig alltmera kännbart. Enligt byggnadsstyrelsens förslag skulle länsstyrelsen erhålla 11 nya tjänsterum samt ökade arkivutrymmen i landsstatshusets källare, varjämte vissa ändringsarbeten skulle utföras i länsresidenset. Kostnaderna för förslaget genomförande beräknades till omkring 150,000 kronor.

Sedermera framlade styrelsen med skrivelse den 26 januari 1926 förnyat förslag i ämnet. Detta förslag innebar vissa förändringar och inskränkningar i den tidigare framlagda planen, särskilt i fråga om landsstatshuset, där endast 5 nya tjänsterum ävensom arkivutrymmen i källaren skulle anordnas. Förslaget genomförande beräknades draga en kostnad av 96,000 kronor.

De av byggnadsstyrelsen sålunda framlagda förslagen föranledde emellertid icke proposition till 1926 års riksdag.

I skrivelse den 6 oktober 1926 har byggnadsstyrelsen anført, att styrelsen med hänsyn till behovet av snara åtgärder såväl till utökning av länsstyrelsens lokalutrymmen som till förbättringar inom länsresidenset ansåge sig böra åter upptaga denna fråga i syfte att medel måtte för ändamålet anvisas.

Detta nya förslag, som utgör en överarbetning av det i januari 1926 överlämnade förslaget, innebär vissa inknappningar med avseende å länsresidenset. Däremot hava, såsom styrelsen framhållit, några inskränkningar i det tidigare förslaget icke visat sig möjliga beträffande landsstatshuset. Kostnaderna för förslaget genomförande hava av styrelsen beräknats till 87,000 kronor.

Härav belöper ett belopp av 40,976 kronor på arbeten inom länsstyrelsens lokaler och utvändiga arbeten, varav 7,000 kronor utgöra kostnader för rena reparationsarbeten och 33,976 kronor kostnader för nybyggnads- och moderniseringsarbeten. På arbeten inom residenset belöper ett belopp av 46,024 kronor, varav 13,800 kronor utgöra kostnader för reparationer och 32,224 kronor kostnader för nybyggnads- och moderniseringsarbeten.

Departementschefen har beträffande byggnadsstyrelsens ifrågavarande förslag yttrat följande:

»Av vad i ärendet förekommit framgår, att länsresidenset i Malmö är i behov av ändring och modernisering, och har jag genom besök på platsen ytterligare styrkts i min uppfattning härom. Det förslag till ändrings- och moderniseringsarbeten, som byggnadsstyrelsen nu framlagt, synes mig på ett ändamålsenligt sätt tillgodose rimliga anspråk, varför jag anser mig kunna godtaga berörda förslag.

Vad beträffar frågan om utvidgning av länsstyrelsens lokaler i landstatshuset, är att märka, att sedan byggnadsstyrelsens första förslag till dylik utvidgning framlades, länsstyrelsen erhållit ett mindre tillskott till sina lokaler

genom att taga i anspråk dels det rum, som efter landsfogdens avflyttning till förhyrd tjänstelokal blivit ledigt, och dels ett rum, som tillhört residen- set. Ehuru sålunda någon förbättring i länsstyrelsens lokalförhållanden vunnits, är däri- genom behovet av ökat utrymme ingalunda tillgodosett. Enligt byggnadsstyrelsens nu framlagda förslag skulle ytterligare lokalutvidgning beredas dels genom vissa ändringsarbeten, avseende bland annat att erhålla ett rum från länsresidenset, och dels genom att till tjänstelokaler förändra den nuvarande bostaden för länsstyrelsens expeditionsvakt, åt vilken skulle anordnas ny bostad genom uppförande av en flygelbyggnad åt gården. En dylik lokalutvidgning torde emellertid få anses såsom en mera provisorisk åtgärd i avvaktan på den definitiva lösning av länsstyrelsens lokalfråga, som inom en ej alltför avlägsen framtid lär bli nödvändig. Det torde där- jämte böra beaktas, att den reform av uppboordsväsendet, varom utredning pågår, skulle medföra stora krav på ökade lokalutrymmen hos länsstyrel- serna. Vid nu angivna förhållanden synes det mindre lämpligt att på en provisorisk utvidgning av länsstyrelsens i Malmöhus län tjänstelokaler ned- lägga några större kostnader och särskilt sådana kostnader, som äro jäm- förelsevis stora i förhållande till de fördelar, som därmed vinnas. Med hän- syn härtill anser jag icke kunna tillstyrka, att den ifrågasatta flygel- byggnaden jämte därmed sammanhängande ändringsarbeten kommer till ut- förande. Däremot torde övriga mindre kostsamma arbeten för utvidgning av länsstyrelsens lokaler nu böra verkställas. Skulle det oaktat inom den närmaste framtiden länsstyrelsens lokalbehov oundgängligen kräva en ytter- ligare utökning, synes böra tagas i övervägande, huruvida icke förenämnda expeditionsvaktsbostad kunde användas för sådant ändamål och annan bostad genom förhyrning i närheten av landsstatshuset anskaffas åt expeditionsvakten.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle erfordras för utvändig- a reparationsarbeten å länsresidenset och landsstatshuset 7,000 kronor, för ändrings- och reparationsarbeten inom länsresidenset 46,024 kronor och för ändringsarbeten inom landsstatshuset 10,976 kronor.»

Utskottets
yttrande.

Under hänvisning till vad departementschefen i ärendet anført, får ut- skottet hemställa,

att riksdagen må för vissa ändrings- och reparationsarbeten
å länsresidenset och landsstatshuset i Malmö för budgetåret 1927
—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 64,000 kronor.

Förbättrade
lokaler för
länsstyrelsen
i Örebro län.

44:o) Kungl. Maj:t har (punkt 45) föreslagit riksdagen att för beredande av förbättrade lokaler för länsstyrelsen i Örebro län för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

[45.]

Utredningen återfinnes å sid. 89—91 i återopade statsrådsprotokollet.

Sedan byggnadsstyrelsen med anledning av en av länsstyrelsen i Örebro gjord framställning angående förändring och utvidgning av nämnda länsstyrelses lokaler anbefallts att i samråd med länsstyrelsen och ståthållaren på Örebro slott verkställa utredning samt uppgöra förslag till erforderliga ändringar beträffande dispositionen av nämnda slott samt därav betingade ändringsarbeten, framlade styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 november 1925 förslag i sådant hänseende. Enligt detta förslag skulle länsstyrelsens tjänstelokaler utvidgas med den i samma våning belägna landshöv-

dingebostaden samt landshövdingen beredas bostad i våningen tre trappor upp. För de av denna disposition betingade ändringsarbetena ävensom för anordnande av ny värmeledning m. m. i de delar av slottet, som efter förslagets genomförande skulle utnyttjas, äskade byggnadsstyrelsen ett anslag å 596,600 kronor.

Sedan på given anledning byggnadsstyrelsen i syfte att nedbringa kostnaderna låtit verkställa utredning angående vissa andra alternativ till lösning av länsstyrelsens lokalfråga, har byggnadsstyrelsen med skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 november 1926 överlämnat verkställd utredning angående möjligheten att för ringare kostnad än tidigare ifrågasatts bereda länsstyrelsen sådan mera tillfällig lindring i dess trångboddhet, att de vidtagna åtgärderna kunde anses tillräckliga för åtminstone några år framåt.

Förslaget avser i huvudsak i våningen 1 trappa upp ändrad rumsinredning i sydöstra tornet, borttagande av mellanväggar i samt uppsnyggning av korridoren, flyttning av dörrhål, anordnande av spiraltrappa till våningen 2 trappor upp samt borttagande av skåpinredning i sessionsrummet och av fyra kakelugnar och i våningen 2 trappor inredning av 5 tjänsterum och ett förrum jämte trapprum, W. C. m. m. samt upptagande av ett fönster mot gården. Härjämte avser förslaget införande av värmeledning i länsstyrelsens samtliga lokaler samt anskaffande av nya arkivhyllor.

Genom de föreslagna anordningarna kommer huvudsakligen att beredas ökat utrymme åt landskontoret, varjämte den fördelen vinnes, att länsstyrelsens sessionsrum kan uteslutande användas för sitt ändamål och ej vidare behöver användas som arbetsrum för personal. Landskansliet kommer även att erhålla någon förbättring, bland annat genom att ett rum anordnas såsom expedition för automobilärenden.

Enligt upgjort kostnadsförslag har kostnaderna för byggnadsarbetena beräknats till 62,000 kronor samt för värmeledningens anordnande till 23,000 kronor. Då härtill beräknas ett belopp av 5,000 kronor för arvoden och administration, i vilket belopp jämväl medräknats kostnaderna för de nu senast gjorda utredningarna, skulle förslagets utförande komma att betinga en sammanlagd kostnad av 90,000 kronor.

Departementschefen har ansett sig böra tillstyrka, att sagda förslag bringas till verkställighet, men funnit det härför begärda beloppet kunna nedsättas till 75,000 kronor. Genom anvisande av sistnämnda belopp skulle värmeledning kunna anordnas samt de nödvändigaste av de i förslaget ingående byggnadsarbetena kunna komma till utförande.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot att de föreslagna ändringsarbetena i Örebro slott utföras i den av departementschefen åsyftade omfattningen, hemställer,

att riksdagen må för *beredande av förbättrade lokaler för länsstyrelsen i Örebro län* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Vissa ändringsarbeten i västra flygelbyggnaden till Gävle slott.

[46.]

45:o) Kungl. Maj:t har (punkt 46) föreslagit riksdagen medgiva, att för vissa ändringsarbeten i västra flygelbyggnaden till Gävle slott må användas den besparing om 4,182 kronor 64 öre, som uppkommit å det av riksdagen för indragande av värmeledning i östra flygelbyggnaden till nämnda slott för budgetåret 1924—1925 anvisade extra reservationsanslaget å 15,000 kronor.

Beträffande utredningen hänvisas till sid. 91—92 i åberopade statsrådsprotokollet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 201, därom gjorda framställning anvisade 1924 års riksdag för indragande av värmeledning i östra flygelbyggnaden till Gävle slott för budgetåret 1924—1925 ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor. Härmed avsågs i främsta rummet att för lantmäterikontoret i Gävleborgs län, vars lokaler förlagts till berörda flygelbyggnads bottenvåning, undanröja eldfaran på grund av lokalernas dittillsvarande uppvärmning medelst kakelugnar.

En annan olägenhet, som vidlådde berörda lokaler, var bristande utrymme. Departementschefen anförde i ovanberörda proposition, nr 201, att denna olägenhet skulle kunna i viss mån minskas, därest, såsom lantmäteristyrelsen föreslagit, lantmäterikontorets lokaler finge utvidgas med vinden i nämnda flygelbyggnad jämte två däri inredda gavelrum, vilka stode till vederbörande boställshavares förfogande men jämlikt dennes medgivande för det dåvarande disponerades för andra ändamål.

Sedermera förklarade nuvarande boställshavaren, landshövdingen S. Lübeck, den 20 september 1924 sig icke hava något att erinra mot att vindsvåningen i nämnda flygelbyggnad tillsvidare under hans tjänstetid toges i anspråk för länets lantmäterikontor, dock under förutsättning att antingen rummen vid anfordran återställdes till boställshavarens disposition eller ock motsvarande bostadsutrymme, när framställning därom gjordes, bereddes landshövdingen genom inredning i slottets vindsvåning eller västra flygelbyggnad. Därefter har Kungl. Maj:t medgivit, att vindsvåningen i östra flygelbyggnaden med däri inredda två gavelrum finge tillsvidare upplåtas till begagnande av lantmäterikontoret.

Sedan landshövdingen Lübeck numera hemställt, att en bostad för landshövdingens chaufför måtte inredas i västra flygelbyggnaden såsom ersättning för de bostadsrum i östra flygelbyggnaden, som landshövdingen avstått, har byggnadsstyrelsen låtit uppgöra förslag i sådant hänseende; och skulle i samband härmed jämväl vissa andra mindre ändringsarbeten vidtagas i nämnda flygelbyggnad.

För utförande av dessa arbeten, vilka beräknats draga en kostnad av 4,680 kronor, har styrelsen hemställt att få taga i anspråk den reservation om 4,182 kronor 64 öre, som uppkommit å det utav 1924 års riksdag anvisade, ovan omförmälda extra reservationsanslaget å 15,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande anslag hemställer utskottet,

Utskottets
yttrande.

att riksdagen må medgiva, att för vissa *ändringsarbeten i västra flygelbyggnaden till Gävle slott* må användas den besparing om 4,182 kronor 64 öre, som uppkommit å det av riksdagen för indragande av värmeledning i östra flygelbyggnaden till nämnda slott för budgetåret 1924—1925 anvisade extra reservationsanslaget å 15,000 kronor.

46:o) I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 3, av herr *T. Nothin* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 14, av herr *B. Eriksson* i Grängesberg m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte till uppförande av nybyggnad för lantmäterikontoret i Kopparbergs län samt till ändrings- och reparationsarbeten inom landsstatshuset därstädes, allt i överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen uppgjorda förslag, anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 346,000 kronor.

Motioner om
nybyggnad
för lantmäteri-
kontoret i
Kopparbergs
län m. m.

Beträffande dessa motioner kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen anmäla.

47:o) I en inom första kammaren väckt motion, nr 26, har herr *T. Nothin* m. fl. hemställt, att riksdagen ville dels till förvärf av erforderligt tomtutrymme och dels till uppförande därå av nybyggnad för lantmäterikontoret i Jämtlands län anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra reservationsanslag av 222,000 kronor.

Motion om
nybyggnad för
lantmäteri-
kontoret i
Jämtlands
län m. m.

Beträffande denna motion kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen anmäla.

Diverse.

48:o) Under erinran, att det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt (punkt 47) äskade anslaget är avsett för beredande åt statens järnvägar av gottgörelse för transporter, beträffande vilka, i enlighet med hittills i vissa enstaka undantagsfall tillämpad praxis, befrielse eller nedsättning ansetts böra medgivas i befordringsavgifterna, såsom i fråga om studieresor för riksdagens ledamöter, resor i samband med vissa kongresser, befordran av vissa vetenskapliga samlingar m. m., hemställer utskottet,

Ersättning
åt statens
järnvägar
för av
Kungl. Maj:t
medgivna
lindringar i
befordrings-
avgifterna
för vissa
resor.

att riksdagen må för *beredande av ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befordringsavgifterna för vissa resor* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra förslagsanslag av 25,000 kronor.

[47.]

Tidskriften
»Brand-
skydd».
[48.]

49:o) På grund av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48) hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *bidrag till utgivande genom svenska brandskyddsföreningen av tidskriften »Brandskydd»* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 400 kronor.

Befrämjande
av luftfart.
[49.]

50:o) Kungl. Maj:t har (punkt 49) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1927—1928 anvisa *dels* till understöd av regelbunden luftfart ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor, *dels ock* för biträde vid handläggning av ärenden rörande luftfart ett extra anslag av 5,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 94—127 av återopade statsrådsprotokollet.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 88, har herr *J. Nilsson* i Malmö hemställt, att riksdagen måtte besluta, att hela den för en tredje hangarbyggnad å Bulltofta flygstation erforderliga kostnaden 360,000 kronor skall bestridas av statsverket, med lånemedel, att under sjätte huvudtiteln för 1927—1928 anvisa ett extra anslag å 11,653 kronor 23 öre till bestridande av de kostnader, som A. B. Aerotransport måst vidkännas för anläggning av radioflygstationer i Stockholm och Malmö, samt att under sjätte huvudtiteln för 1927—1928 anvisa ett extra anslag å 17,500 kronor till bestridande av de kostnader, som Malmö stad förskotterat för flygstationen vid Bulltofta.

I fråga om de skäl motionären anfört till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till motionen.

Anslaget till
understöd av
regelbunden
luftfart.

Genom det mellan staten och aktiebolaget Aerotransport den 12 juni 1925 ingångna avtalet har såsom i propositionen erinras bolaget berättigats till understöd bland annat för uppehållande av regelbunden luftfart i sex månader under vart och ett av åren 1927 och 1928 å leden Malmö—Köpenhamn—Hamburg—Amsterdam samt i fyra månader under vart och ett av samma år å leden Stockholm—Helsingfors. Enligt den av bolaget framlagda planen för luftfartens bedrivande under år 1927, skulle, med undantag beträffande understödets storlek, trafiken å nu nämnda luftfartsleder försiggå jämlikt bestämmelserna i avtalet. Så skulle däremot icke bliva förhållandet med avseende å trafiken å Göteborgslinjen. Under det att avtalet tillförsäkrar bolaget understöd åren 1927 och 1928 för trafik å leden Oslo—Göteborg—Köpenhamn—Malmö på villkor bland annat att norskt luftfartsföretag fullgör halva antalet turer, avser aktiebolaget Aero transports förslag, att luftfart skall äga rum blott mellan Göteborg samt Köpenhamn och Malmö.

Under erinran om önskvärdheten av att bolagets personal kunde sysselsättas så jämnt som möjligt under hela året har *departementschefen* beträffande flygningen å de olika trafiklederna anfört bland annat följande:

»Ur nu berörda synpunkt är det mindre tillfredsställande, att — medan under tiderna den 19 april—den 4 juni och den 5 september—den 1 oktober

bolaget skulle utföra allenast en tur om dagen mellan Malmö och Amsterdam och alltså härför blott behöva två tremotors flygplan, därav ett i reserv — ytterligare ett sådant flygplan skulle erfordras under den jämförelsevis korta tiden från den 6 juni till den 3 september, då två turer om dagen mellan Malmö och Amsterdam skulle fullgöras av bolaget liksom av det med bolaget samarbetande holländska företaget. Det har emellertid från bolagets sida framhållits, att den förlust, som uppstår genom att det tredje flygplanet endast dåligt utnyttjas, mer än uppväges av den ökade passagerarinkomst, som, därest erforderliga befordringsmedel finnas tillgängliga, kan erhållas under sommaren och att det å Amsterdamlinjen av bolaget nedlagda arbetet och linjens utveckling skulle äventyras, om icke under sommaren två flygplan samtidigt trafikerade routen i vardera riktningen, då i annat fall alltför många passagerare måste avvisas.

Om alltså beträffande Amsterdamlinjen någon ändring av bolagets trafikplan icke synes böra vidtagas, torde så möjligen böra ske med avseende å Göteborgslinjen. Beroende på huruvida samarbete kan åstadkommas med det holländska luftfartsföretaget och på storleken av de bidrag, som kunna lämnas av Göteborgs stad och Hälsingborgs stad, skulle trafiken å sistnämnda linje uppehållas två till fyra månader. Det tremotors flygplan, som avses för denna linje, skulle följaktligen utnyttjas i alltför ringa grad. I skrivelse till aktiebolaget Aerotransport har emellertid Deutsche Luft-Hansa A. G. meddelat, att detta företag hade för avsikt att under år 1927 bland annat trafikera en flyglinje Oslo—Göteborg—Köpenhamn—Stettin, varvid skulle användas flygbåtar av typen Dornier-Wal. Det lär icke vara uteslutet, att tiderna för de tyska flygbåtarnas avgång från och ankomst till Göteborg kunna så bestämmas, att lämplig anslutning vinnes till den danska luftfartsleden Köpenhamn—Hamburg. I så fall skulle aktiebolaget Aerotransport icke behöva jämsides med det tyska bolaget trafikera leden Göteborg—Köpenhamn, utan ett tremotors flygplan skulle i stället kunna användas å linjen Stockholm—Helsingfors, varjämte det subventionsbelopp, som enligt bolagets trafikplan skulle behövas för Göteborgslinjen, skulle kunna utnyttjas till förlängd trafik å linjen Stockholm—Helsingfors.

Av vad ovan anförts framgår, att sättet för ordnandet av trafiken på Göteborgs- och Finlandslinjerna beror på underhandlingar med utländskt luftfartsföretag och följaktligen icke nu kan fastslås. Jämväl i övrigt kunna förändrade förhållanden göra det önskvärt att vidtaga ändring i den framlagda planen för lufttrafikförbindelserna. Kungl. Maj:t torde därför fortfarande böra hava frihet att inom ramen av beviljat anslag meddela beslut angående de olika luftfartsledningarnas trafikerande.»

Under hänvisning till en lämnad redogörelse varav framginge, att i utlandet i allmänhet ett något högre understöd än det i Sverige utgående visat sig erforderligt, och då luftfarten hos oss icke syntes kunna drivas billigare än i utlandet, har departementschefen funnit en höjning av den aktiebolaget Aerotransport enligt avtalet tillkommande subventionen svårligen kunna undvikas. Att bestämma understödsbeloppen torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t, efter det omförmälda undersökning slutförts. Något nytt kontrakt torde icke böra upprättas med bolaget utan möjliga höjningar medgivnas av Kungl. Maj:t till en början allenast för år 1927.

I avseende å luftfartslånefonden har *departementschefen* anført följande.

»I luftfartslånefonden fanns vid utgången av år 1926 en behållning å

Luftfartslånefonden.

36,131 kronor, varjämte ett belopp av omkring 150,000 kronor kan antagas komma under år 1926 inflyta i amortering å de från fonden beviljade lånen. Lån från fonden kunna nu beräknas behöva under nästa budgetår utgå med ungefär följande belopp, nämligen: 100,000 kronor till mellangift vid utbyte av ett tremotors lantflygplan mot ett tremotors vattenflygplan, 25,000 kronor till ett flottörställ, 80,000 kronor till reservmotorer och, på sätt jag framdeles kommer att närmare utveckla, 180,000 kronor till en hangar å Bulltoftafältet i Malmö eller tillhopa 385,000 kronor. Enär, inberäknat amortering, i fonden skulle vid innevarande budgetårs slut finnas en behållning å omkring 185,000 kronor, skulle alltså, för att nu angivna lån må kunna utlämnas från fonden, till densamma behöva avsättas ett belopp av 200,000 kronor. Dessutom kan det möjligen bliva erforderligt att före början av 1928 års lufttrafik bevilja lån för inköp av ytterligare ett flygplan. Med hänsyn till inflytande amortering för år 1927 skulle för sådant ändamål behövas en ytterligare avsättning till fonden av 100,000 kronor. Vid sådant förhållande lärer sammanlagda avsättningen för nästa budgetår böra uppgå till 300,000 kronor. I likhet med vad förut ägt rum torde beloppet anvisas under utgifter för kapitalökning, och kommer jag att under denna avdelning av statsverkspropositionen göra erforderlig hemställan. Till frågan om erforderlig ändring i villkoren för lån ur luftfartslänefonden återkommer jag längre fram.»

I statsrådsprotokollet redogöres vidare för ett framkommet förslag om byggnad av en tredje hangar på Bulltoftafältet i Malmö för en kostnad av 360,000 kronor. För egen del har *departementschefen* beträffande detta förslag och sättet för erforderlig medelsanskaffning anfört bland annat följande.

»Vad angår sättet för anskaffande av de erforderliga medlen, får jag erinra om att det i utlandet är rätt vanligt, att städerna, liksom de anlägga hamnar för sjöfartens behov, också ombesörja anordnandet av flygplatser. På sätt förut meddelats har Malmö av de hittillsvarande kostnaderna för flygplatsen å Bulltoftafältet utgivit omkring 190,000 kronor, under det att staten, jämte det att marken av staten under de sista åren utan ersättning ställts till förfogande, betalat omkring 450,000 kronor. Även om man tager hänsyn till att Göteborgs stad har större folkmängd än Malmö, har Göteborg i betydligt högre grad än Malmö bidragit till anordnande av flygplats för staden, och Stockholms stads flygplats vid Lindarängen har åstadkommits utan bidrag av statsmedel. Det synes därför icke obilligt att, om staten lämnar medel till halva kostnaden för den nya hangaren, Malmö stad tillskjuter den andra hälften. Då den nya hangaren huvudsakligen skall användas av flygplan, tillhöriga utländska företag och aktiebolaget Flygindustri, torde avgifter kunna uppbäras för densammas begagnande, så att kostnaderna för hangaren förräntas och amorteras. Det belopp, som jag anser kunna tillskjutas av staten, torde därför kunna utgå från luftfartslänefonden, därest erforderlig avsättning göres till densamma. Vinner detta förslag riksdagens

En tredje
hangar å
Bulltoftafältet
i Malmö.

bifall, skulle de av riksdagen godkända huvudgrunderna för nämnda fond behöva så ändras, att lån från fonden även kan beviljas för lämnande av bidrag till kostnaderna för flygplatser och för desamma nödig utrustning. I likhet med vad som gäller för lån från vattenkraftslånefonden torde lån för nu ifrågasatt ändamål böra kunna beviljas intill två tredjedelar av den beräknade anläggningskostnaden och med en amorteringstid av högst 40 år. I övrigt torde kunna i huvudsak tillämpas de för lån från fonden nu föreskrivna villkor och bestämmelser. Såsom ägt rum beträffande den hangar å Bulltoftafältet, till vilken staten anslagit medel, torde byggnaderna böra utföras genom Malmö stads försorg men bliva statens egendom med rätt för Malmö stad att använda dem för avsett ändamål men med skyldighet att underhålla dem i fullgott skick. Uppförandet torde, i enlighet med vad byggnadsstyrelsen ifrågasatt, böra ske i samråd med denna styrelse. Så länge Malmö stad handhar förvaltningen av flygplatsen å Bulltofta, bör staden svara för förräntning och amortering av lånet från luftfartslånefonden, staden givetvis obetaget att uppbära sådana avgifter för flygplatsens begagnande, att därav icke blott ränta och amortering å lånet från luftfartslånefonden gäldas utan även skälig avkastning lämnas å det kapital, staden nedlägger å hangaren. Malmö stad bör dock icke ensam bestämma avgifterna, utan taxa för flygplatsens begagnande bör, efter det förslag uppgjorts av staden, fastställas av Kungl. Maj:t, på sätt skett beträffande Göteborgs och Stockholms flygplatser.»

Utöver de belopp, som sålunda begärts för flygplatsen å Bulltofta, har drätselkammarens i Malmö tredje avdelning i skrivelse den 22 november 1926 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i statsverkspropositionen till 1927 års riksdag äska anslag å 17,500 kronor till täckande av de av Malmö stad tillsvidare förskjutna kostnaderna för vissa ytterligare förbättringsarbeten å flygplatsen å Bulltoftafältet. De till ersättning ifrågasatta utgifterna hava avsett anläggande av en betongplattform framför den senast uppförda hangaren, anläggning av hårda körbanor omkring båda hangarbyggnaderna ävensom anordnande av vägar mellan dessa, anordnande av brandpost mellan de båda hangarbyggnaderna samt uppsättande av slangskåp å den sist uppförda hangarbyggnaden, uppförande av ett murat mindre hus, försett med tre rum avsedda för smedja, tändning av blåslampor, elektrisk härdningsugn för dur-aluminium och ett rum för bensintvättning av motorer samt utökning av inredningen i de tre passage- och tullrummen i den nya hangarbyggnaden och anordnande av ett av tullmyndigheterna begärt tullmagasin.

Enär de omförmälda arbetena vore sådana, som det tillkomme innehavaren av en flygplats att själv bekosta, har departementschefen funnit sig icke kunna tillstyrka bifall till omförmälda framställning.

För vartdera av budgetåren 1925—1926 samt 1926—1927 har riksdagen för biträde vid handläggning av ärenden rörande luftfart anvisat ett extra anslag å 2,300 kronor. Detta anslag har använts dels till avlönande av den

Uppkommen
merkostnad
för en tidigare
i Malmö
uppförd andra
hangar m. m.

Biträde åt
luftfartsmyn-
digheten.

hos luftfartsmyndigheten anställde assistenten, dels ock till sådan fyllnad i avlöningen för det kvinnliga kontorsbiträde inom kommunikationsdepartementet, som för luftfartygsregistret och luftfartsmyndighetens diarium samt i övrigt biträder vid handläggning av ärenden rörande luftfart, att sammanlagda avlöningen uppgår till det belopp, som tillkommer kanslibiträde på extra stat.

Till följd av det ökade arbete, som måste påläggas assistenten, torde det vara nödvändigt, att det honom tillkommande arvodet höjes. Ehuru det, enligt vad departementschefen framhållit, med hänsyn till arbetets nuvarande omfattning vore önskvärt, att assistenten kunde helt ägna sin arbetskraft åt kommunikationsdepartementet, torde dock, med hänsyn till den sparsamhet som måste iakttagas, tillsvidare kunna bibehållas den nuvarande anordningen, att assistenten jämväl tjänstgör vid flygvapnet. I vad mån assistentens arvode skulle ökas, torde vara beroende av de arbetsuppgifter, som under nästa budgetår komme att åläggas honom. På grund av vad sålunda anförts har departementschefen tillstyrkt, att anslaget för biträde vid handläggning av ärenden rörande luftfart höjes till 5,000 kronor. Av detta belopp skulle då även utgå arvode till det kvinnliga kontorsbiträde, som biträder luftfartsmyndigheten med diarieföring och viss statistik.

*Utskottets
yttrande.*

Under hänvisning till den av departementschefen i ärendet lämnade utredningen får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Trafiken å Göteborgslinjen skulle under år 1927, enligt vad utredningen utvisar, eventuellt komma att bestridas av det tyska företaget, med vilket aktiebolaget Aerotransport står i samtrafik; det subventionsbelopp, som enligt tidigare uppgjord trafikplan vore behöfligt för nämnda linje, skulle för sådant fall i stället komma till användning för en utsträckt trafik på linjen Stockholm—Helsingfors. Utskottet, som förutsätter, att trafiken på Göteborg ordnas på ett tillfredsställande sätt, har intet att erinra mot detta departementschefens förslag.

Ovanberörda motionsvis framställda yrkanden har utskottet icke funnit sig kunna biträda i vidare mån än att utskottet vill tillstyrka det av motionären begärda anslaget å 17,500 kronor för ersättande av utlägg, som gjorts av Malmö stad för vissa förbättringsarbeten å flygplatsen å Bulltoftafältet. Enligt vad utskottet inhämtat, utgöras dessa arbeten i huvudsak av nödiga kompletteringar till den av staten uppförda nya hangarbyggnaden därstädes; kostnaderna för dessa kompletteringsarbeten hava av Malmö stad förskjutits i avvaktan på att staten — i enlighet med av vad vederbörande ställts i utsikt — framdeles skulle ersätta desamma.

Beträffande frågan om anvisande av anslag till luftfartslånefonden, vilket ärende sammanhänger med övriga frågor om anvisande av medel till kapitalökning för de under kommunikationsdepartementet hörande utlåningsfonderna, kommer utskottet framdeles under riksdagen att avgiva utlåtande.

Utskottet får alltså hemställa,

I) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må för budgetåret 1927—1928 anvisa

a) till *understöd av regelbunden luftfart* ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor;

b) för *biträde vid handläggning av ärenden rörande luftfart* ett extra anslag av 5,000 kronor;

II) att riksdagen, i anledning av herr J. Nilssons i Malmö väckta motion I: 88, må för budgetåret 1927—1928 till bestridande av *kostnader, som av Malmö stad förskjutits för vissa arbeten å flygplatsen å Bulltoftafältet*, anvisa ett extra anslag av 17,500 kronor;

III) att förberörda motion, i vad den avser bestridande av kostnad för en till uppförande avsedd tredje hangarbyggnad å nämnda flygfält samt anvisande av anslag till kostnader för radioflygstationer, icke må av riksdagen bifallas.

51:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 50) hemställer utskottet, att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu 140,000 kronor, med 20,000 kronor till 120,000 kronor.

Rese- och traktamentsersättningar.
[50.]

52:o) I fråga om Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52) angående anvisande av anslag under sjätte huvudtiteln för beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

anmäla.

[52.]

53:o) Kungl. Maj:t har (punkt 53) föreslagit riksdagen att för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra förslagsanslag av 160,000 kronor.

Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Rörande detta Kungl. Maj:ts förslag kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen

[53.]

anmäla.

54:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 54) hemställer utskottet, att riksdagen må öka det ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader, nu 10,025 kronor, med 15 kronor till 10,040 kronor, dock att i anslaget må göras den jämkning, som för jämnande av huvudtitelns slutsumma kan bliva erforderlig.

Tryckningskostnader.

[54.]

55:o) Beträffande övriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år äro uppförda under sjätte huvudtiteln, har någon ändring ej föreslagits.

Övriga ordinarie anslag.

Utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslag under sjätte huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, må i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptagas med oförändrade belopp.

Stockholm den 29 mars 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzélius, A. C. Lindblad, J. L. Widell, J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *O. Bergqvist, A. Pers, J. G. Walles, E. A. Hallin, C. I. Asplund, P. A. Bergström* och *C. G. V. Hammarskjöld*;
från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund, C. R. Jansson* i Falun, *P. Nilsson* i Bonarp, *L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Kristensson* i Göteborg, *S. Persson* i Fritorp, *J. Olofsson* i Digernäs, *O. Andersson* i Höör och *C. A. Anderson* i Storgården,
med undantag därav att herr *E. G. E. Eriksson* i Stockholm deltagit i behandlingen av *punkterna 1—22* i st. f. herr *Jansson* i Falun och i behandlingen av *punkterna 23—36* i st. f. herr *Anderson* i Råstock.

Reservationer:

vid *punkt 17:o* (anläggning av utfartsvägar) av herrar *Kvarnzélius, Bergqvist, Pers, Walles, Asplund, Anderson* i Råstock, *Wiklund, Törnkvist* i Karlskrona, *Eriksson* i Stockholm och *Andersson* i Höör, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Bidrag från anslaget till utfartsvägar utgår med högst $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ av beräknad kostnad för den blivande väganläggningen, varvid förutsättes, att jämväl vederbörande landsting i viss omfattning lämnar understöd. Såsom härav framgår, är statens ekonomiska uppoffring i detta fall jämförelsevis begränsad. Trots detta har, enligt vad av skilda myndigheter vitsordats, anslaget under sin knappt tioåriga tillvaro gjort det möjligt att inom vissa vanlottade trakter tillgodose de mest trängande vägbehoven i betydligt större utsträckning än tidigare; allmänt erkännes, att anslaget visat sig vara till stort gagn för vägväsendets och jordbrukets utveckling.

Närmast är, såsom tidigare nämnts, anslaget avsett för åstadkommande av körbara förbindelser till avlägset belägna byar och större gårdar i de trakter av landet, som framstå såsom i detta avseende mest vanlottade. I väckta motioner har nu föreslagits en utsträckning av användningen i så måtto, att bidrag måtte kunna få lämnas jämväl till odlingsvägar, varmed avses vägförbindelser till nya odlingsmarker, exempelvis torrlagda myrmarker eller andra områden, som lämpa sig för nya jordbruk, men vilkas hittillsvarande isolering utgjort ett avgörande hinder för deras kolonisering.

För egen del vill utskottet framhålla, att anläggningen av dylika odlingsvägar torde utgöra en av de viktigaste förutsättningarna för att nybildning av jordbruk skall kunna åstadkommas. Enligt utskottets mening torde ock få anses befogat, att staten i någon mån lämnar sin medverkan vid detta för de enskilda intressenterna ekonomiskt mycket betungande arbete. Tvivelsutan skulle på detta sätt kunna verksamt befrämjas nyodling och bebyggelse, något som för närvarande framstår som ett angeläget samhällsintresse.

Med avseende å ändamål, planläggning m. m. torde ifrågavarande odlingsvägar i många fall närma sig en utfartsvägs karaktär. I detta hänseende är att märka, att de statsunderstödda utfartsvägarna i allmänhet äro avsedda att planläggas som enskilda vägar; i regel förutsättas de också utförda av enklaste beskaffenhet genom vederbörande jordägares egen försorg. Överhuvud låta sig, såsom 1925 års kolonisationssakkunniga ock framhållit, de nuvarande bestämmelserna för statsbidrag till utfartsvägar väl anpassa sig på de i motionerna avsedda odlingsvägarna. Under sådana förhållanden torde någon tvekan icke böra möta mot ett bifall till motionärernas förslag; tvärtom skulle på detta sätt det nuvarande anslaget till utfartsvägar kunna bliva till ökat gagn, varjämte kunde undvikas, att ännu en statlig bidragstyp eventuellt infördes för ifrågavarande ändamål.

Med tillstyrkande alltså av de i sådant avseende väckta motionerna får utskottet föreslå, att ifrågavarande anslag hädanefter benämnas *anslaget till utfarts- och odlingsvägar*, varigenom tydligt utsäges, att anslaget må jämväl tjäna det vidgade syfte, som i motionerna avses.

Vidare har i en i ämnet väckt motion — — — de närmare villkoren för beviljande av statsbidrag från anslaget.

Under åberopande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar Bergqvist och Asplund, Nilsson i Antnäs m. fl., Bergström i Bäckland m. fl., Anderson i Råstock och Lundgren samt Carlsson-Frosterud och Norsell i ämnet väckta motionerna (I: 86, II: 33, 137, 157 och 208), må för anläggning av *utfarts- och odlingsvägar* i Norrland, Dalarna, Värmland och norra delarna av Örebro län för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 275,000 kronor.»;

vid *punkt 21:0*) (statens fiskehamnar) av herrar Nilsson i Gränebo och Persson i Fritorp, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till de i ämnet väckta motionerna rörande fiskehamnsbyggnad vid Gnisvärd;

av herr O. Olsson i Kullenbergstorp;

vid *punkt 22:0*) (statsunderstödda fiskehamnar) av herrar Waller, Asplund, Bergström, Anderson i Råstock, Carlsson-Frosterud, Olsson i Kullenbergstorp, Törnkvist i Karlskrona, Kristensson, Persson i Fritorp och Eriksson i Stockholm, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Beträffande herr Törnkvists motion om statens medverkan för åstadkommande av tilläggsplatser vid Torsö fiskeläge i Blekinge får utskottet erinra, att förevarande angelägenhet — såsom ock tidigare i samband med riksdagens behandling av frågan framhållits — framstår som synnerligen behjärtansvärd. På grund av skedd uppslamning kan den gamla hamnen vid Torsö sedan ett antal år tillbaka icke användas som fiskehamn. Fiskebåtarna måste därför förankras ute på öppna fjorden, varigenom befolkningen vållas svårt avbräck. Under förutsättning att ett statsbidrag av 40,000 kronor beviljas skulle enligt en uppgjord plan nya tilläggsplatser vid fiskeläget kunna iordningställas.

Då med ett statsanslag av nu angivna belopp tillfredsställande hamnanordningar å denna plats synas kunna vinnas och fiskarbefolkningen alltså bringas en bestående lättnad i sina nuvarande utkomstsvårigheter, vill utskottet tillstyrka motionärens förslag. Såsom villkor för det blivande statsbidragets beviljande bör dock uppställas, att innan någon del av detsamma utbetalas, säkerhet erhållits för att vad som utöver ifrågavarande belopp, 40,000 kronor, erfordras kan anskaffas i orten.

Vid bifall härtill torde, på sätt motionären hemställt, anslaget till statsunderstödda fiskehamnar för nästkommande budgetår böra upptagas med ett belopp av 190,000 kronor.

Under återopande härav och med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i vad detta avser beredande av medel till hamnen vid Abbekås hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att såsom bidrag till iståndsättande och förstärkning av hamnen vid Abbekås i enlighet med ett av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 4 januari 1927 förordat förslag må användas det av riksdagen till iståndsättande av nämnda hamn för år 1908 anvisade anslaget å 15,000 kronor;

b) med bifall till herr Törnkvists i ämnet väckta motion (II: 132) medgiva, att av anslaget till statsunderstödda fiskehamnar må under budgetåret 1927—1928 användas ett belopp av högst 40,000 kronor för iordningställande av tilläggsplatser för fiskebåtarna vid Torsö fiskeläge i Blekinge;

c) såsom *bidrag till statsunderstödda fiskehamnar* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 190,000 kronor.»;

vid *punkt 37:o*) (ändringsarbeten å Rosenhaneska huset m. m.) av herrar *Kvarnzelius* och *Wiklund*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär närmast ett iståndsättande av det s. k. Rosenhaneska huset, som efter restaurering skulle tagas i anspråk för statskontorets behov. Kostnaderna för de behövliga ombyggnads- och re-

parationsarbetena hava beräknats till 159,000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts proposition ingår i den av byggnadsstyrelsen uppgjorda planen att i samband härmed iståndsätta det gamla kungshuset, dit Svea hovrätt, kammarkollegium och statskontoret för närvarande äro förlagda. Såsom av utredningen inhämtas — och detta har också bestyrkts av utskottets egna iakttagelser vid avlagt besök på platsen — befinner sig nämligen denna byggnad i ett ganska bristfälligt skick, varjämte de nuvarande lokalerna äro för därvarande ämbetsverk synnerligen otillräckliga.

Fördelarna av denna plans genomförande synas utskottet påtagliga. Inom gamla kungshuset skulle vid förslaget förverkligande erhållas en enhetlig och planmässig förläggning för de kvarblivande ämbetsverken med tillräckliga utrymmen för ämbets- och tjänsterum, expeditioner och arkiv. Och av Rosenhaneska huset, vilket alltsedan generalstabens flyttning i stort sett stått oanvänt, utvinnes en ämbetsverksbyggnad, som måste sägas uppfylla alla skäligen anspråk på en dylik byggnad. Genom ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle vidare vinnas, att de lokaler, som krigshovrätten för närvarande disponerar, bliva frigjorda för andra ändamål. Om man därjämte tager i betraktande, att de föreslagna ombyggnadsarbetena väsentligen utgöras av moderniserings- och reparationsåtgärder, som med hänsyn till en ändamålsenlig användning av byggnaderna under alla förhållanden böra verkställas, kan förslaget — och detta gäller ej minst ur ekonomisk synpunkt — icke annat än betecknas som en gynnsam lösning av de här föreliggande lokalfrågorna.

Att ifrågavarande tre ämbetsverk äro med avseende å tjänstelokaler mindre väl tillgodosedda, har sedan länge varit allmänt erkänt. Den nuvarande utrymmesbristen är mycket framträdande och måste uppenbarligen vara till men för ämbetsverkens arbete. Att under sådana förhållanden nu på obestämmd tid — och i avvaktan på en blivande domstolsreform eller ett eventuellt framtida realiserande av den tidigare planen om en gemensam överrättsbyggnad — undanskjuta varje ordnande av dessa ämbetsverks lokalförhållanden synes utskottet icke böra förekomma, i all synnerhet som den lösning, vilken nu erbjudes, måste ur olika synpunkter betecknas som fördelaktig.

För närvarande torde emellertid riksdagen icke behöva taga ställning till frågan om ändrings- och reparationsarbeten i gamla kungshuset i vidare mån än vad angår anvisande av ett anslag av 20,000 kronor för vissa omändringsarbeten, som erfordras vid en förändrad lokaldisposition.

Under återopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må

a) för *ändrings- och reparationsarbeten m. m. i Rosenhaneska huset* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 159,000 kronor;

b) för påbörjande av dylika arbeten m. m. i gamla kungshuset för samma budgetår anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.»;

vid *punkt 50:o* (befrämjande av luftfart) av herr *Olsson* i Kullenbergstorp, vilken ansett, att utskottet bort hemställa om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till understöd av regelbunden luftfart; av herr *Nilsson* i Malmö.

Verkliga utgifter.

VI. Sätte huvudtiteln. Kommunikationsdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
A. Departementet.			
1	Departementschefen	24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>föreslagningsanslag</i>	177,000	
3	Extra byråchef för tekniska ärenden		12,000
	Säger för departementet	201,000	12,000
B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.			
1	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, <i>föreslagningsanslag</i>	167,500	
2	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet		56,800
3	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän	30,000	
4	Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän		4,500
5	Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren, <i>reservationsanslag</i>	—	
6	Expenser för allmänna arbeten, <i>reservationsanslag</i>	80,000	
7	Vägundersökningar, <i>reservationsanslag</i>	60,000	
8	Vägar och kommunikationer, <i>reservationsanslag</i>	20,000	
9	Förbättring och underhåll av städernas för automobiltrafiken viktiga gator och vägar, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av automobilskattemedel		* 4,800,000
10	Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m., <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av automobilskattemedel		* 19,200,000
11	Undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m., <i>reservationsanslag</i>		10,000
12	Anläggning eller förbättring av vägar m. m., <i>reservationsanslag</i>		3,000,000
13	Understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader m. m., <i>reservationsanslag</i>		1,000,000
14	Anläggning av enklare vägar, <i>reservationsanslag</i>		700,000
15	Anläggning av enklare väg mellan Muodoslombolo och Saivomuotka i Norrbottens län, <i>reservationsanslag</i>		100,000

* Av Kungl. Maj:ts föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
16	Anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län, <i>reservationsanslag</i>		450,000
17	Anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna, Värmland och norra delarna av Örebro län, <i>reservationsanslag</i>		275,000
18	Tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag, <i>reservationsanslag</i>		350,000
19	Fullbordande och underhåll av väganläggning mellan Tärna kyrkoby och Slussfors, <i>reservationsanslag</i>		185,000
20	Anläggning av tillfartsvägar till inlandsbanan i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, <i>reservationsanslag</i>		100,000
21	Statens fiskehamnar, <i>reservationsanslag</i>		100,000
22	Statsunderstödda fiskehamnar, <i>reservationsanslag</i>		150,000
23	Undersökningar m. m. för statens fiskehamnar och statsunderstödda fiskehamnar, <i>reservationsanslag</i>		10,000
24	Större reparations- och muddringsarbeten å statens fiskehamnar och statsunderstödda fiskehamnar, <i>reservationsanslag</i>		25,000
Säger för väg- och vattenbyggnadsväsendet		357,500	30,516,300
C. Vägunderhållet och skjutsväsendet.			
1	Bidrag till vägunderhållet på landet, <i>förslagsanslag</i> , därav 4,000,000 kronor att direkt utgå av automobilskattemedel	*8,500,000	
2	Statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar, <i>förslagsanslag</i>		2,000
3	Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt, <i>reservationsanslag</i>		200,000
4	Svenska vägföreningen		33,000
5	Bidrag till skjutsentreprenader, <i>förslagsanslag</i>	230,000	
6	Registrering av autobiler m. m., <i>förslagsanslag</i>		10,000
Säger för vägunderhållet och skjutsväsendet		8,730,000	245,000
D. Byggnadsväsendet.			
1	Byggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	256,300	
2	Byggnadsstyrelsens verksamhet		84,500
3	Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader, <i>reservationsanslag</i>	3,500	
4	Länsarkitekter		47,000
5	Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>	100,000	

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
6	Byggnader och reparationer, <i>reservationsanslag</i>	500,000	
7	Förstärkning av reservationsanslaget till byggnader och reparationer.....		800,000
8	Yttre restaurering av Stockholms slott, <i>reservations- anslag</i>		175,000
9	Förhyrande av bostad åt landshövdingen i Väster- norrlands län		* 7,000
10	Restaurering av Malmöhus slott, <i>reservationsanslag</i> ...		80,000
11	Konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin, <i>reserva- tionsanslag</i>		30,000
12	Förbättrade lokaler för lantmäterikontoret i Uppsala län m. m., <i>reservationsanslag</i>		27,000
13	Utvidgning av värmeledningen i landsstatshuset i Karls- krona m. m., <i>reservationsanslag</i>		18,500
14	Vissa ändrings- och reparationsarbeten å länsresidenset och landsstatshuset i Malmö, <i>reservationsanslag</i>		64,000
15	Förbättrade lokaler för länsstyrelsen i Örebro län, <i>reservationsanslag</i>		75,000
Säger för byggnadsväsendet		859,800	1,408,000
E. Diverse.			
1	Ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befodringsavgifterna för vissa resor, <i>förslagsanslag</i>		25,000
2	Tidskriften »Brandskydd»		400
3	Understöd av regelbunden luftfart, <i>reservationsanslag</i> ..		500,000
4	Biträde vid handläggning av ärenden rörande luftfart		5,000
5	Kostnader, som av Malmö stad förskjutits för vissa arbeten å flygplatsen å Bulltoftafältet.....		17,500
6	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	120,000	
7	Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, <i>förslagsanslag</i>	3,600,000	
8	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reser- vationsanslag</i>	40,000	
9	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	20,000	
10	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>	80,000	
11	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>		* 9,000
12	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>för- slagsanslag</i>		* 160,000
13	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	10,040	
Säger för diverse		3,870,040	716,900
Summa		14,018,340	32,898,200

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.